

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK MÜZİĞİ ANASANAT DALI**

**KONSERVATUVARLARDAKİ KLARNET BÖLÜMÜ
ÖĞRENCİLERİNİN DİYAFRAM GELİŞTİRME
YÖNTEMLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Hüseyin DEMİRÇE**

**Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. YALÇIN ÇETİNKAYA**

İstanbul - 2010

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Türk Musikisi Anasanat Dalı Türk Musikisi Programı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi **Hüseyin DEMİRÇE** tarafından hazırlanan “Konservatuardaki Klarnet Bölümü Öğrencilerinin Diyafram Geliştirme Yöntemleri” adlı bu çalışma jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Tarihi : 21.06.2010

(Jüri Üyesinin Ünvanı , Adı , Soyadı ve Kurumu) :

İmzası :

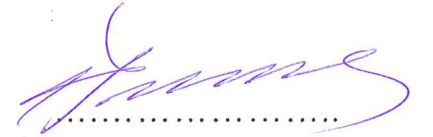
Jüri Üyesi: Yrd.Doç.Dr.Yalçın ÇETİNKAYA
Danışman- İTÜ Öğr.Üyesi

Jüri Üyesi : Yrd.Doç.Çetin KÖRÜKÇÜ
HAL.Üniv.Türk Musikisi ASD Öğr.Üyesi

Jüri Üyesi : Yrd.Doç.Dr.Pınar SOMAKÇI
HAL.Üniv.Türk Musikisi ASD Öğr.Üyesi

Jüri Üyesi : Prof.Erol DERAN
HAL.Üniv.Türk Musikisi ASD Öğr.Üyesi (Yedek)

.....

Jüri Üyesi : Doç. Dr.Serpil MÜRTEZAOĞLU
İTÜ Öğr.Üyesi (Yedek)

.....

ÖNSÖZ

Bu çalışma, T.C. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Müziği Anasanat Dalı yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.

Klarnet ve tarihi hakkında pek çok çalışmaya rastlandıysa da, konservatuvarlarda, klarnet eğitimi gören öğrencilerin diyafram geliştirme teknikleri üzerine yapılmış bir inceleme ve çalışmaya görebildiğimiz kadarıyla bugüne kadar rastlanmamıştır.

Bu araştırma Türkiye'deki konservatuvarlarda eğitim gören klarnet bölümü öğrencilerinin, müfredat programı çerçevesinde aldıkları klarnet eğitiminde diyaframlarını geliştirmeye yönelik ne gibi çalışmalarda bulduklarını saptamak amacı ile yapılmıştır.

Bu tezin, konu hakkında yapılan ilk çalışma olması, kuşkusuz bazı eksiklikleri beraberinde getirmektedir.

Araştırmamızın alanını Türkiye'de yer alan 5 konservatuvar oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın yapılmasında ve tez olarak ortaya konmasında başından sonuna dek benden desteğini büyük bir sabır, özveri ve içtenlik ile esirgemeyen tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Yalçın ÇETİNKAYA başta olmak üzere, anketlerimi büyük bir içtenlikle cevaplayan tüm öğrencilere, araştırmalarım sırasında bilgi ve görüşlerine başvurduğum sevgili ablam Sayın Öğr. Gör. Pelin DEMİRÇE ALTINTAŞ'a ve sevgili eniştem Sayın Yrd. Doç. Dr. Ayhan ALTINTAŞ'a, tezimi hazırlama sürecinde benden desteğini hiçbir zaman esirgemeyen yine sevgili ablam Aylin ÇİĞDEM'e, annem Şükran DEMİRÇE'ye ve emeği geçen herkese katkılarından dolayı sonsuz teşekkür ederim.

İstanbul, 2010

Hüseyin DEMİRÇE

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

KISALTMALAR	I
TABLO LİSTESİ	II
RESİM LİSTESİ	IV
ÖZET	V
ABSTRACT	VI
1. GİRİŞ	1
2. KLARNET	3
2.1. Klarnet'in Tanımı	3
2.2. Klarnet'in Tarihi	4
2.3. Klarnet Çeşitleri	8
2.3.1. Mi Bemol Klarnet	8
2.3.2. La Klarnet	8
2.3.3. Si Bemol Klarnet	9
2.3.4. Do Klarnet	9
2.3.5. Sol Klarnet	10
2.3.6. Bas Klarnet	10
3. TÜRKİYE'DE KLARNET	11
3.1. Türkiye'de Klarnet'in Tarihçesi	11
3.2. Klarnet'in Konservatuvarlara Girişi	13
4. YÖNTEM VE TEKNİKLER	15
4.1. Çalışmamızda Kullanılan Yöntem ve Teknikler	15
5. KONSERVATUVARLARDAKİ KLARNET BÖLÜMÜ	
ÖĞRENCİLERİNİN DİYAFRAM GELİŞTİRME YÖNTEMLERİ	20
5.1. Diyafram	20
5.1.1. Diyafram Nedir	20
5.1.2. Diyaframın Görevi	21
5.1.3. Diyafram Nefesi	21
5.1.3.1. Diyafram Nefesi Kullanımı	21
5.1.3.2. Diyafram Nefesinin Vücuda Sağlayacağı Faydalar	22
5.1.4. Üfleli Çalgı Çalmada Diyafram Nefesi	23
5.1.5. Klarnette Diyafram Nefesinin Kullanımı	26
5.1.6. Klarnet Çalmada Diyafram Nefesi Kullanmanın Sağladığı Faydalar	26
5.1.7. Klarnet Eğitiminde Diyafram Nefesinin Önemi	27
5.1.8. Klarnet Çalmada Diyafram Nefesi Kullanmamanın Yol Açabileceği	

Olumsuzluklar	28
5.2. Klarinet Eğitiminde Diyafram Geliştirme Yöntemleri	29
6. BULGULAR VE ANALİZLERİ	33
6.1. Klarinet Öğrencilerinin Kişisel Bilgileri ve Kullandıkları Klarinet'in Yapılarına Yönelik Bulgular ve Analizleri	33
6.2. Klarinet Öğrencilerinin Klarinet'te Diyafram Nefesi ve Geliştirilmesi Görüşüne Yönelik Bulgular ve Analizleri	37
7. SONUÇ ve ÖNERİLER	51
7.1. Sonuç	51
7.2. Öneriler	54
8. KAYNAKLAR	56
9. EKLER	58
10. ÖZGEÇMİŞ	59

KISALTMALAR

C.	: Cilt
f	: Forte (Kuvvetli, güçlü)
ff	: Fortissimo (Çok daha kuvvetli ve güçlü)
p	: Piano (Hafif)
pp	: Pianissimo (Çok hafif)
sfz	: Sforzando (Birden kuvvetlice)
Prof.	: Profesör
Yrd.	: Yardımcı
Doç.	: Doçent
Dr.	: Doktor
Öğr.	: Öğretim
Gör.	: Görevlisi
s.	: Sayfa
T.D.K.	: Türk Dil Kurumu

TABLO LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 6.1.1. Klarinet öğrencilerinin cinsiyet dağılımını gösterir tablo	33
Tablo 6.1.2. Klarinet öğrencilerinin lisans seviyesine göre sınıf dağılımlarını gösterir tablo	33
Tablo 6.1.3. Klarinet öğrencilerinin mezun oldukları lise ve dengi okulların türlerine göre dağılımlarını gösterir tablo	34
Tablo 6.1.4. Klarinet öğrencilerinin lisans öncesi klarinet eğitimi alıp almadığının dağılımını gösterir tablo	34
Tablo 6.1.5. Klarinet öğrencilerinin klarineti alan çalgısı olarak nasıl seçtiğinin dağılımını gösterir tablo	35
Tablo 6.1.6. Klarinet öğrencilerinin ne marka ve kaç numara kamış kullandıklarının dağılımını gösterir tablo	35
Tablo 6.1.7. Klarinet öğrencilerinin ne marka ağızlık ve bilezik kullandıklarının dağılımını gösterir tablo	36
Tablo 6.1.8. Klarinet öğrencilerinin ne marka klarinet kullandıklarının dağılımını gösterir tablo	36
Tablo 6.2.1. Klarinet öğrencilerinin klarinet eğitimi almaya başlamadan önce diyafram nefesi kullanımını konusundaki bilgi düzeylerinin dağılımını gösterir tablo	37
Tablo 6.2.2. Klarinet öğrencilerinin ilk dersten itibaren, diyafram nefesini, diyafram nefesini kullanmayı ve geliştirmeyi öğrenmeye yönelik bilgi düzeylerinin dağılımını gösterir tablo	38
Tablo 6.2.3. Klarinet öğrencilerinin öğretmenleri ile diyafram kasını geliştirmeye yönelik egzersiz yapma derecelerinin dağılımını gösterir tablo	38
Tablo 6.2.4. Klarinet öğrencilerinin, öğretmenlerinin vücuda doğru nefes alımını uygulamalı olarak gösterdiğinin dağılımını gösterir tablo	39
Tablo 6.2.5. Klarinet öğretmenlerinin, öğrencilerine diyafram nefesi kullanmanın klarinete yol açacağı olumlu değişiklikleri çalarak gösterdiğinin dağılımını gösterir tablo	39
Tablo 6.2.6. Klarinet öğrencilerinin, öğretmenlerinin diyafram nefesini etkili kullandığını düşünme derecelerini gösterir tablo	40
Tablo 6.2.7. Klarinet öğrencilerinin klarinete güzel, doğru ve etkili bir ton elde etmek için diyafram nefesi kullanmanın gerekliliğine katılma derecelerini gösterir tablo ..	41
Tablo 6.2.8. Klarinet öğrencilerinin klarinet üflemeğe başlamadan önce enstrümansız nefes açma egzersizleri yapma derecelerini gösterir tablo.....	41
Tablo 6.2.9. . Klarinet öğrencilerinin klarinet üflemeğe başlamadan önce enstrümansız nefes açma egzersizlerinin, çalışmalarını olumlu etkilediğini düşünme derecelerini gösterir tablo	42
Tablo 6.2.10. Klarinet öğrencilerinin klarinet çalarken vücutlarının kasılmadığını ve rahat bir şekilde üfleyebildiklerini düşünme dereceleri gösterir tablo	42
Tablo 6.2.11. Klarinet öğrencilerinin klarinet çalışmalarında nefes alırken omuzlarının yükselme derecelerini gösterir tablo	43
Tablo 6.2.12. Klarinet öğrencilerinin klarinet çalışmalarında nefeslerini alırken karın çevrelerinin şişme derecelerini gösterir tablo	43

Tablo 6.2.13. Klarnet öğrencilerinin klarnet çalışmalarında vücutlarına aldıkları nefesi kontrollü olarak kullandıklarını düşünme derecelerini gösterir tablo	44
Tablo 6.2.14. Klarnet öğrencilerinin staccato yaparken diyafram nefesinin kullanılmasının gerekliliğini gösterir tablo	44
Tablo 6.2.15. Klarnet öğrencilerinin tiz notaların çalınmasında diyafram nefesinin kullanılmasının gerekliliğini gösterir tablo	45
Tablo 6.2.16. Klarnet öğrencilerinin crescendo ve decrescendo yaparken diyafram nefesinin kullanılmasının gerekliliğini gösterir tablo	46
Tablo 6.2.17. Klarnet öğrencilerinin entonasyonun sağlanmasında diyafram nefesinin kullanılmasının gerekliliğini gösterir tablo	46
Tablo 6.2.18. Klarnet öğrencilerinin f ve ff notalarda diyafram nefesinin kullanılmasının gerekliliğini gösterir tablo	47
Tablo 6.2.19. Klarnet öğrencilerinin p ve pp notalarda diyafram nefesinin kullanılmasının gerekliliğini gösterir tablo	47
Tablo 6.2.20. Klarnet öğrencilerinin sfz ve aksan yaparken diyafram nefesinin kullanılmasının gerekliliğini gösterir tablo	48
Tablo 6.2.21. Klarnet öğrencilerinin, klarnet çalarken doğru nefes tekniği kullanılmamanın vücutta kasılmalara ve aşırı yorulmaya sebep olabileceğini düşünme düzeylerini gösterir tablo	48
Tablo 6.2.22. Klarnet öğrencilerinin, klarneti üflerken boğazlarının kasıldığını, daraldığını ya da gerildiğini hissetme derecelerini gösterir tablo	49
Tablo 6.2.23. Klarnet öğrencilerinin, kullandıkları ağızlığın diyafram nefesi kullanmayı olumlu ya da olumsuz etkilediğini düşünme derecelerini gösterir tablo	49
Tablo 6.2.24. Klarnet öğrencilerinin, diyafram nefesi tekniğini doğru kullanabildiklerini düşünme derecelerini gösterir tablo	50

RESİM LİSTESİ

Resim: 2.1. Chalumeau	4
Resim: 2.2. Hyacinthe Klose	6
Resim: 2.3. Adolphe Sax	7
Resim: 2.4. Klarnet Ailesi	7
Resim: 2.5. Mi Bemol Klarnet	8
Resim: 2.6. La Klarnet	8
Resim: 2.7. Si Bemol Klarnet	9
Resim: 2.8. Do Klarnet	9
Resim: 2.9. Sol Klarnet	10
Resim: 2.10. Bas Klarnet	10
Resim: 3.1. Guiseppe Donizetti	11
Resim: 3.2. Hamparsum Nota Alfabeti	12
Resim: 3.3. Ali Rıfat Bey	13
Resim: 5.1. Diyafram	21

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Hüseyin DEMİRÇE
Anasanat Dalı : Türk Müziği
Tez Danışmanı : Yrd.Doç.Dr.Yalçın ÇETİNKAYA
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Haziran 2010

KONSERVATUVARLARDAKİ KLARNET BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN DİYAFRAM GELİŞTİRME YÖNTEMLERİ

ÖZET

Bu çalışma konservatuvarlarda, klarnet eğitimi gören öğrencilerin diyafram geliştirme teknikleri üzerine yapılan ilk çalışmadır. Klarnet eğitimi gören öğrencilerin diyaframlarını doğru kullanma düzeyleri ve diyafram nefeslerini geliştirmeye yönelik çalışmaların belirlenmeye çalışılması araştırmamızın amacını oluşturmaktadır. Çalışmamızda diyafram ve diyafram nefesi ile ilgili verilere kaynak tarama yolu ile öğrencilerin diyafram nefesini kullanma ve geliştirme düzeylerini ölçmeye yönelik elde edilen verilere ise anket yolu ile ulaşılmıştır.

Araştırma, üç bölüm altında ele alınmıştır. Birinci bölümde, klarnetin tarihi ve çeşitleri hakkında, ikinci bölümde klarnetin Türkiye'deki tarihi ve konservatuvarlara girişi ile ilgili olarak bilgi verilmiştir. Son bölümde ise konservatuvarlarda klarnet eğitimi gören öğrencilerin diyafram geliştirme yöntemlerinin önemi vurgulanmıştır.

Yapılan anket araştırması ve bu anketlerden elde edilen bulguların analizleri sonucunda konservatuvarlarda eğitim gören klarnet bölümü öğrencilerinin, ilk derslerden itibaren diyafram nefesi konusunda genel bilgileri öğrendikleri görülmüştür. Bu konu ile ilgili detaylı tüm çalışmaları öğretmenleri ile birlikte uygulamalı olarak çalıştıkları saptanmıştır.

Anketleri cevaplandıran öğrencilerin verdikleri bilgilere dayanarak klarnet eğitimi alan öğrencilerin çoğunluğunun, klarnette yapılan tüm nüanslar ve güzel, etkili bir ton elde edebilmek için diyafram nefesi kullanmanın gerekliliğine katıldıkları tespit edilmiştir.

Klarnet öğrencilerinin, klarnet öğretmenlerinin diyafram geliştirme yöntemleri konusuna hâkim olduklarını düşünmeleri, öğrencilerin üzerinde olumlu izlenimler bırakmaları bakımından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Klarnet, Konservatuvar, Diyafram

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname : Hüseyin DEMİRÇE
Field : Turkish Music
Advisor : Assist.Prof.Dr.Yalçın ÇETİNKAYA
Degree Awarded and Date : Master – June 2010

DIAPHRAGM DEVELOPMENT METHODS OF CLARINET DEPARTMENT STUDENTS IN CONSERVATORY

ABSTRACT

This is the first study about diaphragm development methods of clarinet department students at conservatory. The main purpose of this study is level of right diaphragm usage for clarinet students and to determine the ways of diaphragmatic breathing development.

In this study, the data about diaphragm and diaphragmatic breathing is reached by scanning source way and also the data related to measuring usage and development level of diaphragmatic breathing is reached by surveys.

The study is discussed in three chapters. First chapter is about the history and kinds of clarinet and In the second chapter Turkish history of clarinet and its access to conservatory has been taken. In the third and last chapter the importance of diaphragm development methods for clarinet students at conservatory has been emphasized.

At the results of survey and analysis of survey symptoms; it is pointed out that clarinet students at conservatory are learning general information about diaphragmatic breathing from the beginning of the first lesson. And it is determined that they are practising details of this subject with their teachers.

Referring the given information of students who answered the survey; it is indicated that the most of the clarinet students agree with the necessity of using diaphragmatic breathing to get good and effective tones and nuances with clarinet. The clarinet students' thoughts about the teachers proficiency with diaphragm development methods have importance in terms of the teachers leave a positive impression on the students.

Key Words: clarinet, conservatory, diaphragm

1. GİRİŞ

Konservatuvarlardaki klarnet bölümü öğrencilerinin diyafram geliştirme yöntemleri adlı bu çalışma, kaynak tarama ve anket teknikleri kullanılarak araştırılması, analiz edilmesi üzerine kurgulanmıştır.

Bu çalışmada esas olarak Türkiye'deki konservatuvarlarda eğitim gören klarnet bölümü öğrencilerinin, klarnet eğitiminde kullanılan diyafram nefesi kullanımı ve diyafram nefeslerini geliştirmeye yönelik çalışmaların ortaya konması amaçlanmıştır. Bu saptamalara yönelik uygulanan anketlerden toplanan veriler, cevaplayan kişilerin konservatuvarlarda klarnet eğitimi gören klarnet bölümü öğrencileri olmaları sebebi ile önemlidir. Yapmış olduğumuz anket çalışması sadece sınırlı şehirdeki konservatuvarlarda yapılmış olsa da Türkiye'nin diğer illerindeki konservatuvarların klarnet eğitiminde kullandıkları diyafram geliştirme yöntemleri hakkında da bize önemli sonuçlar verebileceği bir gerçektir.

Türkiye'nin diğer illerindeki konservatuvarların üzerine yapılacak olan araştırmalar arttıkça, kuşkusuz diyafram geliştirme yöntemlerinin öğrenciler üzerinde getirmiş olduğu kolaylıklara daha bütüncül bakma şansına da sahip olacağız.

Çalışmamızın alanını beş konservatuvar belirlemektedir. Bunlar, Haliç Üniversitesi Konservatuvarı-İstanbul, İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı, Ege Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı-İzmir, Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı-Ankara, Kocatepe Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı-Afyon'dur.

Yaptığımız çalışmada, veriler, belirlediğimiz konservatuvarlardan anket teknikleri kullanılarak toplanmıştır. Toplanan verilerin analizleri ilgili yerlerde tablolar ile gösterilmiştir.

Konservatuvarlardaki klarnet bölümü öğrencilerinin diyafram geliştirme yöntemleri ile ilgili görebildiğimiz kadarıyla Türkiye genelinde yürütülmüş bir çalışma bulunmamaktadır. Bu sebeple klarnet eğitimi ile ilgili diyafram geliştirme yöntemlerinin anlaşılması bakımından önemli olduğu kanaatindeyiz.

Ayrıca bu çalışmanın bundan sonraki araştırmalara ışık tutması ve bir kaynak oluşturması da en büyük temennimizdir.

2. KLARNET

2.1. Klarnet'in Tanımı

Yapılan kitap ve sözlük taramalarında “Klarnet” sözcüğü ile ilgili olarak şu tanımlara ulaşılmıştır;

Perde düzeneği metalden yapılan, ağaç üfleme çalgı ailesi. Adını berrak, parlak, aydınlık gibi anlamlara gelen, Latince “clarus” sözcüğünden alır.1690'da Nürnbergli çalgı yapımcısı Johann Christoph Denner buldu. O tarihlerde Fransa'da *chalumeau* (şalümo) adı verilen, tek oktavlık, ilkel bir türü kullanıyordu. Denner'den sonra, değişik adlar altında on ayrı türde yapıldı.19.yüzyılda Boehm, bugünkü biçimini verdi. (Sözer, 1996: 396)

Yasemin Salman ise; ‘Klarnet sözcüğü, çok ince seslere ulaşabilen bir çeşit trompetin İtalyancadaki karşılığının (clarion) “trompetçik” anlamını veren bir küçültme ekiyle birlikte kullanılmasından doğmuştur’ (Salman, 2006: 1) açıklamasını getirmektedir.

Derleme sözlüğünde ise klarnet yerine gırnata ismi, kullanılmış ve tanımı şöyle verilmiştir;

Nefesle çalınan bir müzik aleti, klarnet. (Derleme Sözlüğü, 1972: 2061)

Ansiklopedik bilgilerde ise; ‘Silindirik borusunun üst ucunda, üflenince titreşen bir çarpan dil bulunan aerofon sınıfından çalgı’ (Büyük Larousse, 1986: 6825) tanımına ulaşılmıştır.

Ağaç üflemeli çalgılar ailesinin bir üyesi olmasına rağmen metalden yapılanlarıda bulunmaktadır.

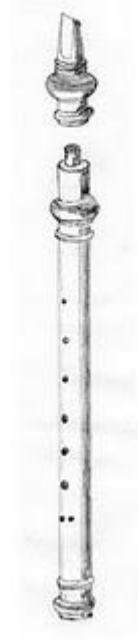
Klarnet beş kısımdan oluşmaktadır;

- 1) Kafalık (Bek)
- 2) Fıçı (Barel)
- 3) Üst gövde
- 4) Alt gövde
- 5) Kalak

Klarnetin gövdesi silindir biçimindedir. Kalak bölümü ise obuanın kalağına oranla daha geniştir. Dikkatlice yontulup biçimlendirilen bu kamış parçası, ağızlık üzerine takılır. Çalıcının nefesi ile titreşime geçirilen kamış, boru içindeki havayı titreşime geçirerek ses elde edilmesini sağlar. Çalıcının sol eli yukarıda, sağ eli ise aşağıda olmak üzere az bir eğimle yere doğru tutulur.

2.2. Klarnet'in Tarihi

Klarnet, 1600 lü yılların sonunda çalgı yapımcısı olan alman Johann Cristoph Denner tarafından meydana getirilmiştir. Chalumeau (şalümo) adındaki halk çalgısı üzerine uğraş veren çalgı ustası, bir oktavlık ses dağarcığını üç oktava çıkarmıştır.

Resim 2.1. Chalumeau

Aynı zamanda kendisi de saz icracısı olan Cristoph Denner klarnet üzerine icrasını daha da yoğunlaştırmıştır. Şu an kullanılan klarnetlerin tamamı da şalümo'dan esinlenerek yapılmıştır ve hatta şalümo'nun pes seslerden oluştuğu bilinerek klarnetin alt bölümüne şalümo denmektedir. Johann Cristoph Denner ve oğlu Jacob (1681-1735) klarnet üzerine perde yerleşimi ile ilgili çok fazla sayıda çalışma yapmış ve özellikle tiz sesler üzerine yoğunlaşmışlardır. Hatta bu konuda

çok fazla yol kat edip entonasyonu¹ düzeltmişlerdir. Klarnet üzerine ekledikleri perdelerle klarnetin ses aralığını da yükseltmişlerdir.

Daha önceleri klarnette bek kullanılmıyordu. Klarnetle bir bütün olan farklı bir parça kullanılıyordu. Daha sonra Denner'lar bunun üzerine çalışmalarını yoğunlaştırarak klarnet ayrı takılan bir parça geliştirmiş ve üstüne kamışı yerleştirerek klarnete monte etmişlerdir. Bu uğraşlar sonucu bulunan bek tiz notalarda rahatlığı ve klarnetin rezonansını sağlamıştır.

Johann Christoph Denner'in ölümünden sonra oğlu Jacop Denner klarneti geliştirmeye devam etmiştir. Jacop'un ürettiği klarnetlere ikinci nesil klarnetleri adı verilmiştir. Jacop si deliğini yukarı çekerek ve bu deliği küçülterek si bemol notasını bulmuştur. Ayrıca ana gövdeyi normal boyutundan biraz daha uzatarak mi notasını bulmuş ve bu notanın kontrolünü sol eldeki küçük parmak üstlenmiştir. Daha önceden si notası ağız pozisyonuyla bulunuyordu. Bu perdenin bulunmasıyla birlikte üst seslere çıkmak kolaylaşmıştır.

Oluşan bu yeni çalgı şalümodan daha zengin bir ses genişliğine sahipti ve çıkardığı sesin trompetin en üst registeri² olan clarino ile yakınlığı, bu çalgının küçük clarino anlamına gelen clarinetto adı ile anılmasına yol açmıştır. Böylece berrak tınısı ile orkestra çalgıları arasında kendine yer edinmeye başlamış ve ilk olarak Almanya da bir konser çalgısı olarak kullanılmıştır. (Burnau, 1968).

18.yy da klarnette her geçen sene yenilikler meydana gelmiş ve yeni perdeler eklenmiştir. Yalnız yapılan her yenilik beraberinde birtakım sorunları da yanında getirmiştir. Keçelerle örtüşen hava bloklarında sızıntı perde yaylarında eskime ve zayıflık ve ton ve entonasyon problemleri ve buna benzer sorunlar meydana çıkmıştır.

Ivan Müller klarnet üzerine birçok deneyler yapmış ve 13 perdeli klarneti bulmuştur. Bu klarneti Paris konservatuarının beğenisine sunan Ivan Müller konservatuardan beklediği yaklaşımları almamasına rağmen konserlerinde çalmaya devam etmiş ve başka klarnet icracıları tarafından da kullanılmaya başlanmıştır. Ayrıca Müller bek ve kamış alanında da değişiklikler sunmuştur. Bu yeniliklerin başında, önceleri kamışı beke bağlamayı sağlayan kordon kullanımını yerine, günümüz bileziklerine benzer metal bir tutturucuyu kullanması gelmektedir. Kamışı daha da

---

¹ Entonasyon: Tonlama. İnsan sesinin ya da herhangi bir çalgının, istenen perdeyi (ton) tam ya da tama çok yakın olarak verebilmesi.

² Register: İnsan sesi ya da çalgıların, bir müzik yapıtını yorumlamak için gereken perde (ses) genişlikleri.

inceltmiştir ki bu da artikülasyondaki³ renkliliği artırmış ve dil tekniği ile staccato⁴ yapılmasına olanak sağlamıştır.

Hyacinthe Klose ise en az Müller kadar klarnette yenilikler yapmış ve tanınmıştır. Klose, Theobald Boehm'in yaptığı çalışmalardan esinlenerek yaptığı sistem, şimdiki Boehm sistemdir. Boehm, klarnet üzerinde daha matematiksel çalışmış ve klarnette parmakların bir perdeyi kapatırken bir mekanizma sayesinde diğer perdeyi de kapatabilecek hale getirmiştir. Klose ise tasarladığı klarneti ünlü çalgı yapımcısı Auguste Buffet'e paylaşmış ve Buffet ile Klose birlikte 1844 yılında klarnetin patentini almışlardır. Ve günümüzde kullanılan Boehm sistem klarnete çok yakındır.

Resim 2.2. Hyacinthe Klose

İlhan Mimaroglu ise klarnetin tarihsel sürecini şu şekilde özetlemektedir: “Bugün geniş bir ses alanı olan klarnet, *chalumlaui* adıyla anılan ilkel biçimde, ancak tek oktav alanı olan bir çalgıydı. 1960 yılında alman çalgı yapımcısı J. C. Denner klarineti geliştirdi ve iki oktav içinde kromatik olarak, yarım seslerle çalınabilen bir çalgı durumuna getirdi. Klarnetin anahtar yönteminin gelişmesi, flütün evrimini izledi. Boehm yöntemi geliştikten sonra Fransız klarinetçisi Klose, 19. YY. ortasında bu yöntemi klarinete uygulayarak çalgıyı bugünkü durumuna getirdi. Corno di bassetto diye tanınan alto klarineti 1770 yılında Passau’lu Horn yaptı. Bugün orkestralarda kullanılan si bemol ya da la klarinetlere kıyasla daha pes sesi olan bu fa çalgıya pek seyrek başvurulmaktadır. Bununla

³ Artikülasyon: Anlatım, ifadelendirme.

⁴ Staccato: Notaların birbirinden ayrı, tek tek çalınacağını belirten terim.

birlikte Mozart, birkaç orkestra yapıtında bu çalgıya yer vermiş, Mendelssohn ve Beethoven bu çalgı için müzik yazmışlardır.

Resim 2.3. Adolphe Sax (1814-1894)

Si bemol klarinetten bir oktav aşağıda ses veren bas klarineti 1793 yılında Dresden’li Gresner yapmış, daha sonra Adolphe Sax çalgının mekanizmasını geliştirmiştir. Bugün alto klarinetin de, bas klarinetin de mekanizması, si bemol, la ya da bandolarda kullanılan do ve mi bemol klarinetlerin benzeridir.” (Mimaroglu, 2006: 204-205)

Resim 2.4. Klarinet Ailesi

2.3. Klarnet Çeşitleri

2.3.1. Mi Bemol Klarnet

Klarnet ailesinin en küçük çaplı üyesidir. Diğer klarnetlerden rahatça ayırt edilen çok parlak bir ses rengine sahiptir. Özellikle tiz seslerde çok sert ve keskindir. Ses aralığı si bemol klarnete göre daha sınırlıdır.

Resim 2.5. Mi Bemol Klarnet

2.3.2. La Klarnet

La klarnet özellikle senfonik orkestralarda kullanılır. Boyut olarak si bemol klarnetten biraz daha uzundur. Sebebi ise si bemol klarnetten yarım ses aşağıda duyulur. Yumuşak bir ses rengine sahiptir.

Resim 2.6. La Klarnet

2.3.3. Si Bemol Klarnet

Klarnet ailesinin çok sayıda elemanı olmasına rağmen en çok bilinen ve en çok kullanılan üyesidir. Üç buçuk dört oktavlık ses genişliğine sahiptir. Üst oktavlardaki tiz sesleri temiz olarak verir alt oktavdaki sesleri ise koyu ve olgun olarak verir. Bu ses genişliği sayesinde de pek çok eserde rahatça kullanılabilir.

Resim 2.7. Si Bemol Klarnet

2.3.4. Do Klarnet

Do klarnet si bemol klarnete göre daha küçük çaptadır ve bir tam ton yukarıda duyulmaktadır. Si bemol klarnete göre daha sert ton kalitesi bulunmaktadır. Piyano ile birlikte seslendirildiğinde transpozeye⁵ ihtiyaç duyulmamaktadır. Bestecilerin do klarneti, teknik açıdan çok özellikle renk amacıyla kullandıkları düşünülmektedir.

Resim 2.8. Do Klarnet

---

⁵ Transpoze: Bir müziği tümüyle koruyarak, özgün yazıldığı tondan başka bir tonaliteye aktarmak.

2.3.5. Sol Klarnet

Sol klarnet genellikle Türk müziğinde kullanılan bir klarnet çeşididir. Albert Perde sistemine sahip olan bu klarnetin özellikle Türk müziği icracıları tarafından tercih edilme sebebi, komaların seslendirilmesinde esneklik ve kolaylık sağlamasıdır. Türk müziği klarnet icracıları genellikle dudak faktörünü (gevşetip-sıkmak) kullanarak komaları seslendirilmektedir.

Klasik batı müziğinde sağlam bir yer edinememiştir. Çünkü besteciler bu klarnetin sesini ölü ya da hayalet olarak nitelendirmişlerdir. Türk müziği dışında Balkanlarda da kullanıldığı bilinen sol klarnet Albert perde sisteminde üretilmektedir.

Resim 2.9. Sol Klarnet

2.3.6. Bas Klarnet

Bas klarnet çok kalın bir ses rengine sahiptir. Bas klarnetin do ve si bemol tonlarının dışında la tonunda üretileni de bulunmaktadır. Orkestralarda bas çalgılarla birlikte etkisi daha büyüktür.

Resim 2.10. Bas Klarnet

3. TÜRKiYE'DE KLARNET

3.1. Türkiye'de Klarnet'in Tarihçesi

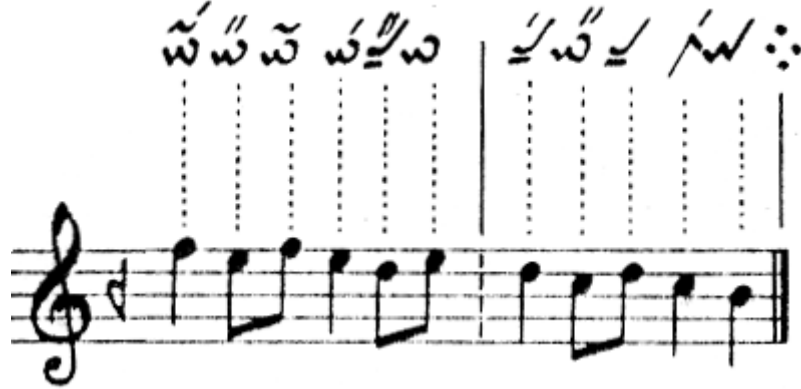
Osmanlı Saray Bاندosu ve Müzik Okulu olarak bilinen Muzika-yı Humayun, II. Mahmud döneminde 1826'da kapatılan Mehterhane'nin yerine kurulmuş ve başına İtalya'dan gelen Guiseppe Donizetti getirilmiştir. Kurulan bu okula Mehterhane döneminde yetişmiş yetenekli müzikçiler alınmış, Avrupa'dan yeni çalgılar getirtilmiş ve bu sebeple daha önce bilinmeyen çalgılar da tanıtılmıştır.

Resim 3.1. Guiseppe Donizetti

Muzika-yı Humayun'da daha önce kullanılan Hamparsum nota alfabesi bırakılarak bugünkü nota yazım sistemi öğretilmiştir. Aynı zamanda Guiseppe

Donizetti tarafından Avrupa'dan getirtilen yeni algıları öğretmek üzere yabancı eğitmenlerde getirtilmiştir.

“Evliya Çelebi seyahatnamesinde, İngiliz icadı olan Kurnata adlı bir borudan bahseder. İlk harften sonra “vav” harfi koymadığı için, kelime esre ile kurnata (veya gırnata) da okunabiliyordu. Bu bilgi J. C. Denner’ın klarneti icadından en az yarım asır öncesine aittir” (Gazimihal, 1961: 189)

‘Glarnet’ ya da ‘gırnata’ isimleri ile de anılan klarnet ülkemizde 1820’li yıllarda kullanılmasına rağmen, ismi daha önceleri duyulmuştur.

3.2. Klarnet’in Konservatuvarlara Girişi

Muzıka-yı Humayun, Darülelhan (sonradan İstanbul Belediye Konservatuvarı) ve Darülbedayi (İstanbul Şehir Tiyatroları) açılıncaya kadar konservatuvar işlevini görmüştür. (Sözer, 1996: 488)

Darülbedayi (İstanbul Şehir tiyatroları) kurulduktan sonra ise başına Andre Antoine getirilmiştir. Darülbedayi tiyatro ve musiki adında iki bölüme ayrılmıştır. Musiki bölümünün başına ise Ali Rıfat Bey getirilmiştir.

Resim 3.3. Ali Rıfat Bey

Zorlu savaş yılları ve maddi olanaksızlıklar yüzünden 1916 yılında musiki bölümü kapanmıştır. Musiki bölümünün kapanması üzerine 1917 yılında Maarif Nezareti (Milli Eğitim Bakanlığı), Darülelhan (İstanbul Belediye Konservatuvarı) adıyla bir müzik okulu açmıştır. Okulun başına ise Vezir Ziya Paşa getirilmiştir. 1923 yılında batı müziği bölümü ilave edilmiş, 1926 yılında Türk müziği bölümü tamamen kaldırılmıştır.

İstanbul Belediye Konservatuvarında da pek çok müzisyen yetişmiştir. Bu değerli müzisyenlerden biri de Hayrullah Duygu’dur. Hayrullah Duygu daha sonra 1939 yılında Ankara’ya gelerek Cumhurbaşkanlığı Senfoni orkestrasında göreve

başlamıştır Aynı yıl içerisinde Türkiye’de ilk defa kurulan Ankara Devlet Konservatuari’nda klarnet eğitmenliğine başlamıştır.

Duygu’nun yetiştirdiği klarnet öğrencilerinin en önemlisi Aykut Doğansoy’dur. Aykut Doğansoy, hocasının emekli olması üzerine Ankara Devlet Konservatuvarında ders vermeye başlamış ve Türkiye’ye çok önemli klarnetçiler kazandırmıştır.

4. YÖNTEM VE TEKNİKLER

4.1. Çalışmamızda Kullanılan Yöntem ve Teknikler

Çalışmamız kaynak tarama ve anket teknikleri kullanılarak yapılmıştır. Araştırmalarımız için konservatuvarlara gidilmiş ve klarnet eğitimi gören öğrencilere anketler uygulanmıştır. Konservatuvarlarda görüşülen öğrencilere aşağıdaki anket soruları uygulanmıştır. Bu soruların gerek tez içeriğini tahlil etmede kolaylık sağlaması, gerekse bizden sonraki araştırmacılara kılavuzluk etmesi bakımından yöntem ve teknikler kısmında verilmesi uygun bulunmuştur.

KLARNET ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK ANKET SORULARI

BÖLÜM I

Kişisel Bilgiler:

1. Okumakta olduğunuz müzik eğitimi bölümünün adını yazınız. (Lütfen üniversite ve fakülte adıyla belirtiniz.)

2. Cinsiyetiniz ( ) Bay ( ) Bayan

3. Kaçınıcı sınıftasınız?

4. Mezun olduğunuz lise nedir?

( ) Normal Lise ( ) Meslek Lisesi ( ) Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi ( )

( ) Diğer. Lütfen ismini yazınız

5. Müzik bölümüne girmeden önce klarnet eğitimi aldınız mı? Aldıysanız nerede nasıl ve ne kadar süre klarnet eğitimi aldığınızı lütfen belirtiniz.

( ) Evet ( ) Hayır

6. Klarneti alan çalgı olarak nasıl seçtiniz?

( ) Kendi isteğimle seçtim.

( ) Öğretmenimin tavsiyesi ile seçtim.

( ) Seçmeye zorunlu tutuldum.

( ) Diğer. (Lütfen belirtiniz)

7. Ne marka ve kaç numara kamış kullanıyorsunuz?
8. Ne marka ağızlık ve bilezik kullanıyorsunuz özellikleri ile belirtiniz.
9. Ne marka ve model klarnet kullanıyorsunuz?

BÖLÜM II

‘Klarnet’te Diyafram Nefesi ve Geliştirilmesi’ Konusuna İlişkin

Sorular:

1. Klarnet eğitimi almaya başlamadan önce diyafram nefesi kullanımı konusunda bilginiz ne ölçüdeydi?

Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Çok az	Hiç

2. Diyafram nefesinin ne olduğunu, diyafram nefesi kullanmayı ve geliştirmeyi ilk derslerinizden itibaren öğrenmeye başladınız mı?

Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Çok az	Hiç

3. Öğretmeninizle diyafram kasını geliştirici vücut egzersizleri yaptınız mı?

Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Çok az	Hiç

4. Öğretmeniniz vücuda, doğru nefes alınmasını, kendisi de uygulayarak gösterdi mi?

Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Çok az	Hiç

5. Öğretmeniniz diyafram nefesi kullanmanın klarnette yol açacağı olumlu değişiklikler ile ilgili ayrıntılı ve örneklemeli bilgiler verdi mi?

Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Çok az	Hiç

6. Öğretmeninizin diyafram nefesini etkili kullandığını düşünüyor musunuz?

Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Çok az	Hiç

7. Klarnette güzel, doğru ve etkili bir ton elde etmek için diyafram nefesi kullanmanın gerekliliğine katılıyor musunuz?

Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Çok az	Hiç

8. Klarnet üflemeye başlamadan önce enstrumansız nefes açma egzersizleri yapar mısınız?

Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Çok az	Hiç

9. Klarnet üflemeye başlamadan önce enstrumansız yapılan nefes açma egzersizlerinin çalışmaları olumlu etkilediğini/etkileyebileceğini düşünüyor musunuz?

Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Çok az	Hiç

10. Klarnet çalarken vücudunuzun kasılmadığını ve rahat bir şekilde üfleyebildiğinizi düşünüyor musunuz?

Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Çok az	Hiç

11. Klarnet çalışmalarınızda nefesinizi alırken omuzlarınız yükselir mi?

Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Çok az	Hiç

12. Klarnet çalışmalarınızda nefesinizi alırken karın çevreniz şişer mi?

Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Çok az	Hiç

13. Klarnet çalışmalarınızda vücudunuza aldığınız nefesi kontrollü olarak kullandığınızı düşünüyor musunuz?

Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Çok az	Hiç

14. Staccato yaparken diyafram nefesinin kullanılması ne ölçüde gereklidir?

Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Çok az	Hiç

15. Tiz notaların çalınmasında diyafram nefesinin kullanılması ne ölçüde gereklidir?

Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Çok az	Hiç

16. Crescendo ve decrescendo yaparken diyafram nefesinin kullanılması ne ölçüde gereklidir?

Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Çok az	Hiç

17. Entonasyonunun sağlanmasında diyafram nefesinin kullanılması ne ölçüde gereklidir?

Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Çok az	Hiç

18. f ve ff notalarda diyafram nefesinin kullanılması ne ölçüde gereklidir?

Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Çok az	Hiç

19. p ve pp notalarda diyafram nefesinin kullanılması ne ölçüde gereklidir?

Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Çok az	Hiç

20. sfz ve aksan yaparken diyafram nefesinin kullanılması ne ölçüde gereklidir?

Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Çok az	Hiç

21. Klarnet çalarken doğru nefes tekniği kullanmamanın vücutta kasılmalara ve aşırı yorulmaya sebep olabileceğini düşünüyor musunuz?

Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Çok az	Hiç

22. Klarneti üflerken boğazınızın kasıldığını, daraldığını ya da gerildiğini hisseder misiniz?

Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Çok az	Hiç

23. Kullandığınız ağızlığın (bek) diyafram nefesi kullanmanızı olumlu ya da olumsuz etkilediğini düşünüyor musunuz?

Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Çok az	Hiç

24. Diyafram nefesi tekniğini doğru kullanabildiğinizi düşünüyor musunuz?

Tamamen	Büyük ölçüde	Kısmen	Çok az	Hiç

25. Klarnet eğitiminde diyafram nefesi tekniğinin doğru kullanılmasıyla ilgili eklemek istediğiniz görüş ve önerileriniz varsa lütfen belirtiniz.

5. KONSERVATUVARLARDAKİ KLARNET BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN DİYAFRAM GELİŞTİRME YÖNTEMLERİ

5.1. Diyafram

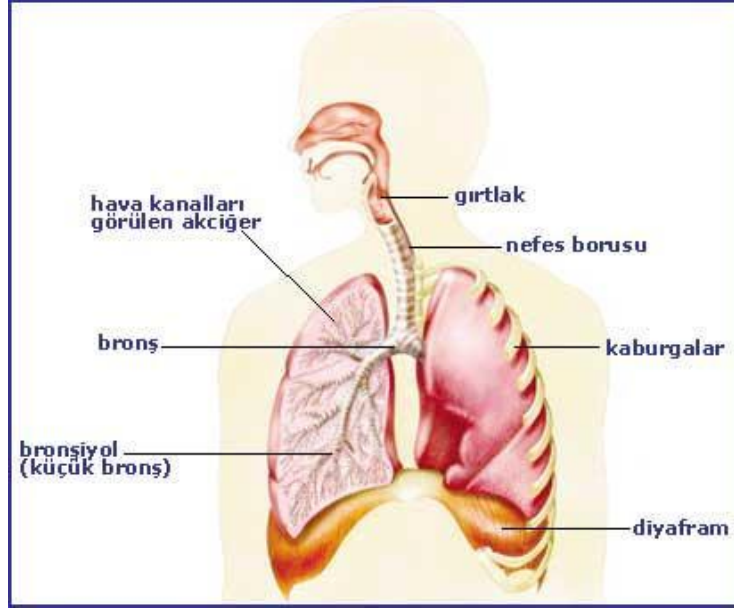
5.1.1. Diyafram Nedir

“Diyafram göğüs bölgesinin altında ana taşıyıcı olarak geniş, şemsiye biçiminde bir kastır. Nefes alma işinin % 75’ini kontrol eder”(Kartal, 2008: 49).

Diyaframın kalınca dış bölümü, yanlarda alt 6 kaburga ve bunların kırıldıklarına, önde sternum’un en alt bölümüne ve arkada bel omurlarına yapışmaktadır. Diyaframın orta bölümü kirişli yapıdadır ve dıştaki kas bölümü bu orta kiriş bölümüne bağlıdır.

Diyafram aynı zamanda bir kubbe şeklindedir Ortasına kalp oturduğundan burası çukurdur. Bu sebeple diyafram oluşan bu çukurluğun sağında ve solunda çift kubbe şeklini almaktadır. Diyaframın sol kısmı daha aşağıdadır. Nefes alırken alçalan diyafram, nefes verirken göğüs boşluğuna doğru yükselmektedir. Karın boşluğuna doğru alçalırken akciğerlerin genişlemesine, nefes verirken göğüs boşluğuna doğru yükselerek akciğerlerdeki havanın atılmasına yardımcı olmaktadır.

“Normal sıradan nefes alan kişilerin akciğerlerindeki havanın değişim oranı akciğer kapasitesinin 1/10’udur. Diyafram solunumu yapan bir kişinin kazanımı 3/10 oranındadır. Nefes uzmanı olan bir kişinin kazancı 5/10’dur. Yani ciğerlerindeki havanın yarısını soluyarak değiştirebilme imkanı yakalar. Bu da yüksek oranda oksijeni kendiliğinden ve daimi olarak vücuduna kazandırması anlamına gelir”(Kartal, 2008:22).

Resim 5.1. Diyafram

5.1.2. Diyaframın Görevi

Diyaframın görevi; akciğerlerin depolama alanını genişletmek ve akciğerlere depoladığımız havayı kontrollü bir şekilde kullanmaktır. Akciğerlere aldığımız göğüs nefesini diyafram adalesine doğru göndermek gerekmektedir. Bu bölgeye alınan nefesle akciğerlere alınan nefesin farkı; diyafram nefesinin uzun süreli tutulabilme özelliği olmasıdır. Tabii ki bu nefesin tutulması için sadece o bölgeye alınacak nefes yeterli değildir.

5.1.3. Diyafram Nefesi

‘İki farklı nefes çeşidi vardır. Bunlar göğüs nefesi ve diyafram nefesidir’ (T.P.B.K., 2004:21).

Diyafram nefesi; mide üzerini kaplayan diyafram adalesinin alta doğru esnemesiyle açılan boşluğa ciğerlerin alt loplalarının genişleme imkânı bulduğu ve ciğerlerin tamamının kullanıma sokulduğu bir nefes alma biçimidir. Diyaframla birlikte, orta ve üst solunum beraber hareket etmektedir.

5.1.3.1. Diyafram Nefesi Kullanımı

Göğüs boşluğunun alt kısmını kaplayan yassı bir kas olan diyafram; aşağı yukarı kasılıp gevşeyerek göğüs boşluğunun hacmini değiştirmektedir. Bu nedenle akciğerlere hava girişi ve çıkışı kolaylaşmaktadır. Ayrıca göğüs kasları kasılıp

gevşeyerek kaburgaların açılıp kapanmasını ve akciğerlere havanın girip çıkmasını sağlamaktadır.

Doğru nefes almak çok önemlidir. Yapılan araştırmalar insanların yüzde 90'ının doğru nefes almadığını göstermektedir. Diyaframını kullanmasını bilmeyen insanların, göğüs bölgelerine aldıkları yanlış nefes sonucunda vücutlarında oksijen azlığına sebep oldukları bilinmektedir.

Göğüs nefesi aldığımızda göğüs kafesimiz şişer ve omuzlarda yukarı doğru kalkar. Alınan bu göğüs nefesi kısa süreli ve kontrolsüz olduğundan hem ses hem de enstrüman kullanımı açısından uygun bir nefes kullanımı olmamaktadır. Propper şöyle demektedir, "Diyafram nefesini etkin kılan faktörler ciğerin yükselmesi ve mide kaslarının mideyi diyaframdan uzaklaştıran harekettir". (Öztunç, 2005: 27-28)

Özetle az nefesle, az enerji harcayarak diyaframı kontrol etmeyi öğrenmek ses ve enstrüman sanatçıları için büyük önem taşımaktadır.

Diyaframı nefesi almadan önce onu hissetmek, daha sonra da onu kullanma yeteneği oluşturabilmek gerekmektedir. Bu çalışma ise birçok teknik içermektedir. Doğru nefes kullanımını sağlamak amacı ile yapılan en önemli çalışmalardan bazıları şöyledir:

Yüzüstü yere yatılarak ellerin çene altında tutulduğu pozisyon diyaframı hissetmeniz ve diyaframdan nefes almaya başlamanız için doğru bir pozisyon oluşturmaktadır. Sırt üstü yatarak kalın bir kitabı veya herhangi bir nesneyi göbek deliğinizin üzerine gelecek şekilde koyarak aldığınız nefeslerle kaldırmaya çalışmanız, diyaframı hissetmeye yardımcı olabilmektedir. Bu çalışmayı en az beş dakika, ağırlığı vücudunuz algılamayı unutuncaya dek sürdürmeniz, diyaframınızın kuvvetlenmesine ve doğru nefes kullanımını gerçekleştirmeye başlamanıza yardımcı olabilmektedir.

5.1.3.2. Diyafram Nefesinin Vücuda Sağlayacağı Faydalar

Diyafram nefesi yoluyla vücuda daha çok hava ve dolayısıyla oksijen alınır. Vücuda daha çok oksijen alınması ise;

- Vücuttaki kan kalitesi, artmış olan oksijen nedeniyle yükselir. Bu da sistemden toksinlerin atılmasına yardımcı olur.

- Besinler daha iyi emilir ve sindirilir. Mide gibi sindirim sistemi organları daha fazla oksijen alır ve daha fazla çalışır.
- Beyin, omurilik, sinir merkezleri ve sinirler dahil olmak üzere sinir sisteminin sağlığında düzelleme sağlanır. Bunun nedeni artan oksijen girişiyle sinir sisteminin iyi beslenmiş olmasıdır. Bu da vücudun her bölgesine ulaşan sinir sisteminden tüm vücuda sağlık yayılması anlamına gelir.
- Vücudun salgı bezlerinde gençleşme görülür. Bunun nedeni şudur: Beyin diğer organlara nazaran üç kat daha fazla oksijene ihtiyaç duyar. Bu da yeterince beslendiğinde kontrol ettiği bezlerin iyi çalışarak metabolizmanın gençleşmesine yardımcı olacağı anlamına gelir.
- Cilt gençleşir, kırışıklıklarda azalma yaşanır ve cilt pürüzsüzleşir.
- Derin solunum sırasında diyaframın hareketi iç organlara masal etkisi yaparak bu organlardaki kan dolaşımını uyarır.
- Derin, yavaş solunum kalbin yükünü hafifletir. Bu da daha dinç, daha etkin ve kuvvetli bir kalp demektir. Ayrıca daha düşük tansiyon ve dolayısıyla daha az kalp hastalığı ihtimali anlamına da gelir.
- Derin ve yavaş solunum kilo kontrolüne de yardımcı olur. Eğer fazla kilonuz varsa fazladan alacağınız oksijen yağlarınızın daha etkili yapılmasına yardımcı olur. Eğer fazla zayıfsanız fazladan alacağınız oksijen aç kalmış olan doku ve bezlerin beslenmesine yardımcı olur. Bir başka deyişle doğru nefes, doğru kiloya yardımcı olur.
- Yavaş, derin ve ritmik solunum kasların yavaşlayarak kalp atışlarının yavaşlamasını sağlayacak ve sonuç olarak vücutla birlikte kafanızın da rahatlamasına yardımcı olacaktır (Dural, 2008:25-26).

5.1.4. Üflemeli Çalgı Çalmada Diyafram Nefesi

Üflemeli çalgı çalan kişilerin doğru nefes tekniği kullanmak konusunda yeterli bilgiye sahip olmaları çalıcının; temiz, düzgün bir sesle oluşan güzel bir tona ve güzel artiküle edilen bu ton yoluyla da iyi bir icracı olmasına yol açacaktır. Doğru nefes tekniği kullanmak konusunda bilgiye sahip olmak için de öncelikle üflemeli çalgı çalma disiplini kapsamında vücudun iyi tanınması gerekmektedir.

Akciğerlerin son derece elastik ve genişlemeye müsait yapısına rağmen göğüs kafesinin korumasında olması depolama kapasitemizi büyük ölçüde sınırlamaktadır. Göğüs kafesi çok az esneme paylarına sahip olsa bile üflemeli çalgı çalanlar için bu yeterli kapasite artışını sağlamaz. Üflemeli çalgı çalanlar akciğerlerinin alt bölümünde bulunan ve vücudu enine ortadan ikiye bölen, diyafram kasının aşağı doğru çekilerek gerekli kapasite artırımını sağlarlar. Normal şahıslarda akciğerlerdeki hava volümü her şeyden önce vücut yapısı

ve boyu ile ilgilidir. Erişkin bir erkeğin akciğer solunum kapasitesi yaklaşık 2300 ml.'dir. Üflemeli çalgı çalarken veya çalışırken bu miktar 4000 ml.'nin üzeri seviyelere ulaşabilir. Bütün akciğer volüm ve kapasiteleri kadınlarda, erkeklere göre %20 ila 25 daha düşüktür ve tabii iri ve atletik şahıslarda da ufak ve astenik şahıslara göre daha fazladır (Öztunç, 2005:19).

Diyafram çok güçlü bir kas sistemine sahiptir ki vücudun alerjik reaksiyonlarını yöneten hapşırma da kontrol eder. Mide kasları sıkışarak vücuda giren istenmeyen maddeleri uzaklaştıracak güce sahiptir ve bu hız saatte 140 km. ye eşittir. Mide kaslarının bu özelliğinden dolayı nefesli çalgılar özellikle diyafram nefesi denilen ve temelde ciğerlerden çok bu kasların uzun süreli ve destek sağlayan yapısından destek alarak ses prodüksiyonu sağlayan bir teknikle çalışmalıdır (Açıksöz, 2008:36).

Normal solunum yapan biriyle üflemeli çalgı çalan birinin solunum yapmalarında vücutlarının görüntüleri aynı olmayacaktır. Diyafram nefesi kullanan bir üflemeli çalgı icracısının karın çevrelerindeki büyüme ve küçülme gözlenir ya da en azından güçlü alınan bir nefese rağmen omuzların kalkmaması gözlenir.

Amerikalı klarnet sanatçısı ve klarnet eğitmeni David PİNO şunları söylemektedir:

Çoğu öğrenci diyafram kasının hava akışını destekleyen bir kas olduğu görüşünü benimsemiş veya öğrenmiştir. Diyaframın ciğerlerin altındaki kas olduğu doğrudur. Ancak diyafram çalıcının doğrudan kontrol edebildiği bir kas da değildir. Diyafram yalnızca, kasların ortasından yukarı doğru ittirdiği bir kastır. Her halükarda eğer karnızın havayı desteklemek konusunda bütün işi yaptığını düşünüyorsanız bu doğruyu yaptığınızı gösterir. Çalıcı tarafından göğsün genişletilmesi için bir efor sarf edilmemeli ve omuzlar yukarı kalkmamalı, bunların yanında boğazı germek, sıkılmak engellenmelidir (Pino, 1980:44).

Trompet sanatçısı ve eğitmeni ÖZTUNÇ diyafram nefesi tabirini:

Diyafram nefesi al deyimi birçok üflemeli çalgı çalan ve çalmayı öğreten kişinin kullandığı bir tabirdir. Bu deyim kestirme bir anlatım yolu olarak benimsenmiştir fakat yanıltıcı yönleri vardır. Çünkü vücuttaki yegane nefes alma organı akciğerlerdir. Aslında anlatılmak istenen akciğerlerin orta ve alt loblarına depolanmış olan nefesin diyafram tarafından kontrollü bir şekilde kullanılması gerektiğidir. Üflemeli çalgı çalan kimseler akciğer kapasitelerini

sonuna kadar genişletmek ve kullanmak isterler. Akciğerlerin depo alanını genişletmenin yolu diyaframı mümkün olduğunca aşağıda tutmaktır (s.28) şeklinde belirtmiştir(ÖZTUNÇ 2006:28).

Nefes gücü üflemeli çalgı çalan kişinin üfleme gücüyle eşdeğerdedir. Çalgı çalma anında özgür olabilmek için güvenilecek en önemli unsur nefestir. Nefesin, bu gücün aynı zamanda kontrol altına alınan bir güç olması çok önemlidir. Diyafram nefesinin göğüs nefesine oranla daha büyük bir hava kütesine sahip olmasının yanında bu büyüklüğün salt büyük oluşu nefes konusunda bütün işleri halletmek demek olmayacaktır. Bu büyüklüğün çok iyi yönetilmesi gerekmektedir. Vücuda aşırı derecede çok alınmış hava vücudu rahatsız edecektir ve rahat bir çalışma sağlamayacaktır.

Klarnet çalmada ya da diğer üflemeli çalgılarda en önemli husus çalıcıdaki rahatlığın (relaxation) sağlanması durumudur. Bir çalıcı söz konusu rahatlığa kavuşana dek, problemleri daha sonra düzeltilmek üzere geliştirecektir. Yıllardır kendini klarnete vermiş çalıcıların ya da yeteri kadar tecrübesi olmayan genç öğrencilerin gerçek rahatlığa ulaşmaları zaman alır ve bu durumu hızlandırmak için profesyonel çalıcılardan yardım almalılardır. Doğal yetenekli ve ümit verici genç bir öğrenci eğer rahat çalışma sahipse ve klarnet çalmakla ilgili diğer konularda da koordinasyonu varsa, muhtemelen aylar sonra ya da birkaç yıla kadar çok iyi bir klarnetçi olabilir. Hemen hemen hiç kimse her zaman bu rahat çalışma sahip olamayabilir ve bununla birlikte iyi klarnet çalabilmek için yıllarca zihnimizi ve beynimizi geliştirmemiz, çalıştırmamız gerekir. İdeal bir rahatlığa ulaşmak için ve bunun olgunlaşıp gelişebilmesi için zaman vermek gerekir (Pino, 1980:45).

Genel olarak anlaşıldığı üzere diyafram nefesi yöntemi kontrollü ve güçlü bir nefesi sağlamak için vücutta geliştirilmesi gereken bir yöntem ve nefes çeşididir. Omuzların nefes alma anında havaya kalkmadığı, karın çevresinin ciğerlerin alt bölümlerinin havayla dolması sebebiyle genişlediği ve bu durum gerçekleşirken de vücudu aşırıya kaçmamak koşuluyla yüksek seviyede havayla doldurma işlemi diyafram nefesinin vücutta doğru şekilde kullanıldığını gösterir. Ancak bu havanın doğru şekilde kullanılması diyafram nefesinin kullanıldığını gösterir.

5.1.5. Klarnette Diyafram Nefesinin Kullanımı

Klarnet öğretiminde diyafram, ilk olarak ele alınacak konulardan birini oluşturmaktadır. Üflemeli çalgı çalan kişilerin, çalgılarıyla güzel bir ton ve doğru anlatım sağlamaları, diyafram nefesi tekniğini doğru kullanmaları ile mümkün olacaktır. Bu nedenle üflemeli çalgı çalan biri, özellikle vücudunu çok iyi tanımak zorundadır. Üflemeli çalgı çalan kişilerin diyaframları, normal solunum yapan kişilere göre elbette farklı olacaktır. Diyafram nefesi tekniğini kullanan bir çalgı icracısı, eğer doru diyafram nefesi alıyorsa karın çevresindeki büyüyüp-küçülme hareketi rahatça görülecektir. Yine omuzlarının da kalkmadığı görülecektir.

Diyafram nefesinin doğru kullanılabilmesi, aynı zamanda kişinin üfleme gücü ile doğru orantılıdır. Üflenilen havanın diyaframda kontrol altına alınıp doğru kullanılması gerekmektedir. İyi bir klarnet öğrencisi, eğitmeninin uygulamalı olarak verdiği diyafram geliştirme yöntem ve tekniklerini gözlemlemeli ve çalgısı üzerinde uygulayabilme bilgi ve becerisine sahip olmalıdır. Bu da klarnet eğitimcisinin, klarnet öğretiminin ilk zamanlarından itibaren, klarnette diyafram nefesi kullanımının önemini vurgulaması ve gözlem yöntem ve tekniklerini kullanması ile mümkün olacaktır. Doğru yöntem ve tekniklerin verilmesi, öğrencilerin doğru temeller üzerinde öğrenimlerine devam etmeleri açısından büyük önem taşımaktadır.

Diyafram nefesini geliştiren öğrenciler, güzel ve etkili bir ton elde etmenin yanı sıra, nüansları da etkili bir şekilde kullanabilecek ve icra edilen eserin anlatımının izleyicilere ifadesini de doğru aktarabilecektir.

Anlaşılaacağı üzere, diyafram nefesi diğer üflemeli çalgılarda olduğu gibi klarnette de büyük önem taşımaktadır.

Diyaframını iyi geliştirmiş bir öğrenci, ileride iyi bir icracı olma yolunda emin adımlarla ilerleyebilecektir.

5.1.6. Klarnet Çalmada Diyafram Nefesi Kullanmanın Sağladığı Faydalar

- Vücuda az ve etkisiz hava almak yerine çok ve etkili hava almak çalıcıda nefesin hemen biteceği korkusunu yeneceğinden, daha rahat bir çalışma olanak sağlar.

- Diyafram nefesi, güzel ve etkili bir ton elde etmede en öncül etkidir. Diyafram nefesiyle birlikte diğer şartlar (düzgün bir çalgı, ağızlık ve uygun kamış numarası ile uygun bir dudak pozisyonu) da sağlanırsa klarnette güzel bir tona sahip olunabilir. Güzel bir ton ise nefesli çalgı öğreniminde ilk ve en önemli konudur.

- Parmak tekniğinin daha düzgün, hızlı ve dengeli olmasını sağlar.

“Genel kuşku şudur ki, bazı çalıcılar tekniği üfleyiş kadar önemli ya da bundan daha önemli zannederler. Onlara şunu vurgularım ki teknik parmak hareketlerinde etki yaratır ancak üfleme tam olarak sağlanırsa bu sağlanır. Teknik, doğrusu iyi bir üfleyişin ardından gelen bir konudur”(Pino, 1980:46)

- Seri ve düzgün dil vurmaya olanak sağlar. Böylece güzel staccato yapılabilir.

- Entonasyonun sağlanmasında çok önemli yer tutar.

- En düşük gürlükten (ppp) en yüksek gürlüğe (fff) kadar büyük bir ses yüksekliği yelpazesine olanak sağlar.

- Vücuda alınan nefesin daha uzun süre vücutta tutulabilmesini sağlar ve çalıcının uzun ve zor pasajlarda nefes desteğini hissetmesine yol açar.

5.1.7. Klarnet Eğitiminde Diyafram Nefesinin Önemi

Tüm nefesli çalgılarda olduğu gibi klarnette de doğru nefes tekniği kullanmak olmazsa olmaz bir olgudur. Müzik öğretmeni adayı, lisans düzeyinde klarnet eğitimi alan bir öğrenci, klarnet dersi haricinde aldığı şan dersleri ve koro derslerinde de diyafram nefesi kullanımı konusunda bilgi sahibi olmaktadır. Ancak, klarnet öğretmenin, klarnette diyafram nefesi kullanma konusunda ilk derslerden başlayarak vereceği eğitim, öğrencinin doğru temeller üzerine inşa edeceği bir öğrenimi sağlayacaktır. Henüz üfleme başlamadan önce, nefesin vücudun hangi bölümüne alınacağını, vücutta bu havanın nasıl muhafaza edileceğinin öğretilmesi ve bu öğretim sırasında kuramsal, teorik bir anlatım yerine öğretmenin kendi vücudunda

göstererek örneklemeli anlatımı doğru temelleri kurmada büyük önem taşımaktadır. Çalgı öğreniminde, yanlış öğrenimlerin sonradan düzeltilmesi çok zaman alan ve can sıkıcı bir durum olması, konunun ne kadar önemli olduğunun bir göstergesidir. Klarnette doğru, güzel ve etkili bir ton elde eden öğrenci, klarnetle ilgili, geriye kalan tüm konuları kolaylıkla ve yoğun bir istekle yerine getirecektir.

Güçlü bir nefese sahip olan öğrenci, güzel bir ton elde etmenin ardından parmak tekniğini de rahatlıkla geliştirebilecektir. Bunun yanında nüanslarda, staccatolarda, aksanlarda, legato çalışta, oktav atlamalarında diyafram nefesini geliştirmiş olan bir öğrenci, çok daha iyi bir klarnet icracısı olma yolunda ilerler.

5.1.8. Klarnet Çalmada Diyafram Nefesi Kullanmamanın Yol Açabileceği Olumsuzluklar

- Öncelikle çığ bir sese, dinleyicide ilgi ve zevk uyandırmayacak güçsüz bir tona sebep olacağından çalıcıda klarnet çalma konusunda özgüven eksikliğine sebep olabilir.
- Parmaklar arası senkronun iyi oturmamasına yol açabileceğinden gamlar, etütler ve eserler bakımından çok yavaş ilerlemeye veya yerinde saymaya yol açabilir.
- Seri ve düzgün dil vurmanın zorlaşmasından ötürü dudağı ezmeye, dudağı fazla zorlamadan dolayı da yetersiz ve kalitesiz staccato yapmaya yol açabilir. Staccato yaparken sadece dil kullanılmaz, nefesin desteği de bu konuda çok önemlidir.
- Entonasyonun sağlanmasında zorluklarla karşılaşmaya yol açabilir. Güçsüz nefesle çalmak tiz seslerde pesleşmeye, pes seslerde tizleşmeye ya da buna benzer sorunlara yol açabilir.
- Kaliteli ve temiz bir piano, forte veya türevlerini gerçekleştirememeye yol açabilir.
- Uzun süre ses üfleme ya da uzun süre ses üfleme sırasında ses renginin bozulmasına, pesleşme-tizleşme durumuna yol açabilir.

5.2. Klarnet Eğitiminde Diyafram Geliştirme Yöntemleri

Klarnet öğretiminde diyafram, ilk olarak ele alınacak konulardan birini oluşturmaktadır. Üflemeli çalgı çalan kişilerin, çalgılarıyla güzel bir ton ve doğru anlatım sağlamaları, diyafram nefesi tekniğini doğru kullanmaları ile mümkün olacaktır. Bu nedenle üflemeli çalgı çalan biri, özellikle vücudunu çok iyi tanımak zorundadır. Üflemeli çalgı çalan kişilerin diyaframları, normal solunum yapan kişilere göre elbette farklı olacaktır. Diyafram nefesi tekniğini kullanan bir çalgı icracısı, eğer doru diyafram nefesi alıyorsa karın çevresindeki büyüyüp-küçülme hareketi rahatça görülecektir. Yine omuzlarının da kalkmadığı görülecektir.

Diyafram nefesinin doğru kullanılabilmesi, aynı zamanda kişinin üfleme gücü ile doğru orantılıdır. Üflenilen havanın diyaframda kontrol altına alınıp doğru kullanılması gerekmektedir. İyi bir klarnet öğrencisi, eğitmeninin uygulamalı olarak verdiği diyafram geliştirme yöntem ve tekniklerini gözlemlemeli ve çalgısı üzerinde uygulayabilme bilgi ve becerisine sahip olmalıdır. Bu da klarnet eğitimcisinin, klarnet öğretiminin ilk zamanlarından itibaren, klarnette diyafram nefesi kullanımının önemini vurgulaması ve gözlem yöntem ve tekniklerini kullanması ile mümkün olacaktır. Doğru yöntem ve tekniklerin verilmesi, öğrencilerin doğru temeller üzerinde öğrenimlerine devam etmeleri açısından büyük önem taşımaktadır.

Diyafram nefesini geliştiren öğrenciler, güzel ve etkili bir ton elde etmenin yanı sıra, nünansları da etkili bir şekilde kullanabilecek ve icra edilen eserin anlatımının izleyicilere ifadesini de doğru aktarabilecektir.

Anlaşılaacağı üzere, diyafram nefesi diğer üflemeli çalgılarda olduğu gibi klarnette de büyük önem taşımaktadır.

Klarnette kullanılan diyafram geliştirme yöntemlerine şu çalışmalarını örnek gösterebiliriz;

1.ÇALISMA: Bir sandalyenin üstüne dayanmadan dik olarak oturulur. Sonra eller avuç içleri birbirine değecek şekilde kenetlenir. Kollar göğüs kafesine değecek biçimde kırılır. Dirseklerin birbirine değmesine dikkat edilir. Vücudun üst kısmı öne doğru eğilir. Kollar ve bacaklar fazla açık olmamalıdır.

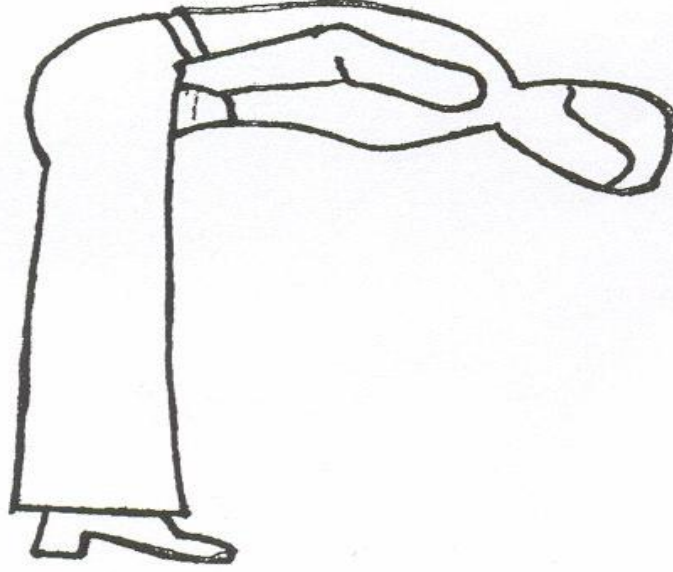

7EKİL -I

Bu pozisyondayken ağızdan nefes alınır. Hava akciğerlerin her yerinde hissedilmelidir. Bu çalışma en az 10 defa tekrarlanmalıdır. Çalışma uzun süreli olmamak kaydıyla sık sık tekrar edilerek, akciğerlerin tamamen hava ile dolmasına ve özellikle omuzların hiç kaldırılmamasına dikkat edilmelidir.

2.ÇALISMA: Ayakta durulur eller kalçaların üzerine konup, başparmak sırtta kaburgaların hizasında durur. Diğer 4 parmak karına doğru gerilir ve sonra vücudun belden yukarısı bacaklar arasında 90 derecelik açı yapacak şekilde eğilme sağlanır.

FOKİL II

Bu pozisyondayken ağızdan nefes alınıp verilir ve daha önceki gibi akciğerler hava ile doldurulur. Parmaklarımızın arasındaki açının nefes alıp verirken genişleyip daralmasına dikkat etmeliyiz. Çalışmalar ilerledikçe karın kaslarının geliştiği hissedilecektir.

David Pino'nun Nefes Konusunda Çalışma Önerileri ("The Clarinet and Clarinet Playing" adlı kitabından)

- "Düzensiz nefes almayı önlemenin bir yolu şudur. Cümleler arasındaki suslarda, örneğin bir vuruşluk bir susun ilk yarısında tüm nefes boşaltılmalı ve susun ikinci yarısında çok hızlıca ve uygun bir şekilde nefes alınmalıdır. Bu ritmik nefes alma şekli obuacıların da klarinetçiler gibi yaygınca kullandıkları bir sistemdir. Bunu deneyen klarinetçiler dirençlerinin çabucak geliştiğini fark edeceklerdir".
- "Üfleme her zaman kontrol altında tutulmalıdır ve havanın akışına istendiği yardımcı olmalı, istendiğinde engellenebilmelidir.

Boğaz rahat, açık olmalı ve dudak pozisyonu ısırır gibi hava akışını kısıtlamamalıdır. Kontrol geliştirilmelidir ki çalıcı fazla hava göndermesin ve çok fazla hava göndermediğine emin olsun. Fazla hava ile çalma kontrolsüz ton kalitesine ve kalitesiz artikülasyona yol açacaktır”.

- “Tüm bunların yanında bazen unutturuz ama nefes almanın asıl amacı vücudumuzun yaşamına devam etmesidir. Klarnet çalmak için nefes almak ise 2. derecede öneme sahiptir. Bazı öğrencilerin çalışları beni şaşkına çevirir. Birkaç cümle çalarlar ve kendilerini bitkin halde bulurlar. Sonra hiç dirençli olmadıklarını düşünerek yakınırlar. Onlara vücudun nefesi yaşam için kullandığını ve soluk almaları onları gerçekten nefessiz bırakırsa vücutlarının isyan edeceğini söylerim. Bayat hava, cümlelerin sonlarında tamamıyla dışarı atılmalı ve taze havanın kontrolü için boşluk yakalanmalıdır. İyi bir oksijen kullanımı olmazsa, üflemeli çalgılarda dudak pozisyonu ilk bozulacak şey olur. Deneyimlerime göre etkisiz soluk alma, teknik için hiç iyi bir şey değil çünkü çalıcı endişelenmeye başlar, -belki de bilinçaltından- bir dahaki nefesi ne zaman alacağım telaşına düşer ve notaları yanlış basmaya başlar”.

6. BULGULAR VE ANALİZLERİ

Bu bölümde, anket sonuçlarına göre elde edilen verilerin, bulgulara dönüştürülüp analizlerinin yapılarak yorumlanmasına yer verilmiştir.

6.1. Klarnet Öğrencilerinin Kişisel Bilgileri ve Kullandıkları Klarnet'in Yapılarına Yönelik Bulgular ve Analizleri

Tablo 6.1.1. Klarnet öğrencilerinin cinsiyet dağılımını gösterir tablo

Cinsiyet	Sayı	%
Bay	19	83
Bayan	4	17
Toplam	23	100

Tablomuzda da görüldüğü gibi klarnet öğrencilerinin 19'u (% 83) bay, 4'ü (% 17) bayan öğrencilerden oluşmaktadır.

Bu bulgular, konservatuvarlarda eğitim gören klarnet öğrencilerden, bay öğrencilerin bayan öğrencilere oranla daha çoğunlukta olduğunu göstermektedir.

Tablo 6.1.2. Klarnet öğrencilerinin lisans seviyesine göre sınıf dağılımlarını gösterir tablo

Sınıf	Sayı	%
1.Sınıf	5	22
2. Sınıf	5	22
3. Sınıf	10	43
4.Sınıf	3	13
Toplam	23	100

Tablomuzda da görüldüğü gibi klarnet öğrencilerinin 5'i (% 22) lisans 1ve yine 5'i (% 22) lisans 2'de, 10'u (% 43) lisans 3'te, 3'ü (% 13) lisans 4'te öğrenim görmektedir.

Bu bulgular, konservatuvarlarda eğitim gören klarnet öğrencilerinin lisans 4'te yalnızca 3 öğrenci olduğunun belirlenmesi, günümüze oranla 4 yıl öncesinde klarnet eğitimi alan öğrencilerin azınlıkta olduğunu fakat sonraki yıllarda klarnetin ana çalgı olarak seçilmesinin arttığını göstermektedir.

Tablo 6.1.3. Klarnet öğrencilerinin mezun oldukları lise ve dengi okulların türlerine göre dağılımlarını gösterir tablo

Okul Türü	Sayı	%
Normal Lise	12	52
Anadolu Güzel Sanatlar L.	2	9
Anadolu Lisesi	1	4
Konservatuvar	8	35
Toplam	23	100

Tablomuzda da görüldüğü gibi, klarnet öğrencilerinden 12'si (% 52) normal lise, 2'si (% 9) Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi, 1'ii (% 4) Anadolu lisesi ve 8'i (% 35) konservatuvarların lise bölümü mezunudur.

Buna göre konservatuvarlara giren klarnet bölümü öğrencilerinin % 65 gibi büyük bir oranla normal liselerden mezun oldukları görülmüştür.

Tablo 6.1.4. Klarnet öğrencilerinin lisans öncesi klarnet eğitimi alıp almadığının dağılımını gösterir tablo

Lisans öncesi klarnet eğitimi aldı mı?	Sayı	%
Evet	8	35
Hayır	15	65
Toplam	23	100

Tablomuzda da görüldüğü gibi, klarnet öğrencilerinin 8'i (% 35) lisans öncesi klarnet eğitimi almışlar, 15'i (% 65) lisans öncesi klarnet eğitimi almamışlardır.

Bu bulgular klarnet öğrencilerinin büyük çoğunluğunun lisans öncesinde klarnet eğitimi almadıklarını ve klarnet öğrenimine konservatuvarlarda başladıklarını göstermektedir. Lisans öncesi klarnet eğitimine başlayanların sayısının az oluşu konservatuvarlarda klarnet eğitiminin çoğunlukla sıfırdan başlatıldığını göstermektedir.

Tablo 6.1.5. Klarnet öğrencilerinin klarneti alan çalgısı olarak nasıl seçtiğinin dağılımını gösterir tablo

Klarneti alan çalgısı olarak nasıl seçtiği	Sayı	%
Kendi isteğiyle	17	74
Öğretmenin tavsiyesiyle	6	26
Seçmeye zorunlu tutularak	-	-
Diğer	-	-
Toplam	23	100

Tablomuzda da görüldüğü gibi, klarnet öğrencilerinin 17'si (% 74) klarneti alan çalgısı olarak kendi istekleriyle, 6'sı (% 26) ise öğretmenin tavsiyesi ile seçtiklerini belirtmişlerdir.

Bu bulgular, klarnet öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun bu çalgıyı kendi istekleriyle seçtiklerini, diğer bölümünün ise öğretmen tavsiyesi ile seçtiklerini göstermektedir. Klarnete olan ilginin, bu oranlara bakarak ve lisans öncesi klarnet eğitimi almış olanların oranının düşük olduğunu hatırlayarak, yüksek olduğu sonucu çıkarılabilir.

Tablo 6.1.6. Klarnet öğrencilerinin kullandıkları kamışların marka ve numara dağılımını gösterir tablo

Ne marka ve kaç numara kamış kullandıkları	Sayı	%
Vandoren 1	1	4
Vandoren 1,5 - 2,5	2	9
Vandoren 2 - 2,5	3	13
Vandoren 3 - 3,5	9	39
Vandoren 4	2	9
Rico 1,5	1	4
Barne 1	5	22
Toplam	23	100

Tablomuzda da görüldüğü gibi, klarnet öğrencilerinin 1'i (% 4) Vandoren marka 1 numara kamış, 2'si (% 9) Vandoren marka 1,5-2,5 numara kamış, 3'ü (% 13) Vandoren marka 2-2,5 numara kamış, 9'u (% 39) Vandoren marka 3-3,5 numara

kamış, 2'si (% 9) Vandoren marka 4 numara kamış, 1'i (% 4) Rico marka 1,5 numara kamış ve 5'i (% 22) Barne marka 1 numara kamış kullanmaktadırlar.

Bu bulgular, klarnet öğrencilerinin % 74'ünün Vandoren marka kamış kullandıklarını ve farklı numara kamışlar tercih ettiklerini göstermektedir. Bütün klarnet öğrencilerin, klarnette uluslararası sayılabilecek bir markayı kullanmaları çok olumlu bir durumu göstermektedir.

Tablo 6.1.7. Klarnet öğrencilerinin ne marka ağızlık ve bilezik kullandıklarının dağılımını gösterir tablo

Ne marka ağızlık ve bilezik kullandıkları	Sayı	%
Vandoren ağızlık, metal bilezik	15	66
Vandoren ağızlık, deri bilezik	1	4
Buffet ağızlık, metal bilezik	1	4
King ağızlık, metal bilezik	1	4
Yamaha ağızlık, metal bilezik	3	14
Prototip America ağızlık, metal bilezik	1	4
Amati ağızlık ve metal bilezik	1	4
Toplam	23	100

Tablomuzda da görüldüğü gibi, klarnet öğrencilerinin 15'i (% 66) Vandoren marka ağızlık ve metal bilezik, 1'i (% 4) Vandoren ağızlık ve deri bilezik, 1'i (% 4) Buffet ağızlık ve metal bilezik, 1'i (% 4) King marka ağızlık ve metal bilezik, 1'i (% 4) Yamaha marka ağızlık ve metal bilezik, 1'i (% 4) Prototip America marka ağızlık ve metal bilezik, 1'i (% 4) Amati marka ağızlık ve metal bilezik kullanmaktadırlar.

Bu bulgular, klarnet öğrencilerinin % 70 gibi büyük bir çoğunluğunun uluslararası en yaygın olan ve kaliteli olarak kabul gören bir ağızlık ve bilezik kullandıklarını göstermektedir.

Tablo 6.1.8. Klarnet öğrencilerinin ne marka klarnet kullandıklarının dağılımını gösterir tablo

Ne marka klarnet kullandıkları	Sayı	%
Amati	3	13
Buffet	8	35
Conductor	1	4
Girnata	2	9
King	2	9
Klingson	1	4
Stagg	1	4
Yamaha	5	22
Toplam	23	100

Tablomuzda da görüldüğü gibi, klarnet öğrencilerinin 3'ü (% 13) Amati marka, 8'i (% 35) Buffet marka, 1'er tanesi (% 4'er) Conductor, Klingson, Stagg marka, 2'şer (% 9'ar) Gırnata, King marka ve 5'i (% 22) Yamaha marka klarnet kullanmaktadırlar.

Bu bulgular, klarnet öğrencilerinin çoğunluğunun Buffet, Yamaha ve Amati gibi kaliteli marka klarnetlerin çeşitli modellerini kullanmakta, kalan bölümü ise diğer markalar arasında dağılım göstermektedir.

6.2. Klarnet Öğrencilerinin Klarnette Diyafram Nefesi ve Geliştirilmesi Görüşüne Yönelik Bulgular ve Analizleri

Tablo 6.2.1. Klarnet öğrencilerinin klarnet eğitimi almaya başlamadan önce diyafram nefesi kullanımı konusundaki bilgi düzeylerinin dağılımını gösterir tablo

Kademeler	Sayı	%
Tamamen	1	4
Büyük ölçüde	2	9
Kısmen	9	39
Çok az	5	22
Hiç	6	26
Toplam	23	100

Tablomuzda da görüldüğü gibi, klarnet öğrencilerinin, klarnet eğitimi almaya başlamadan önce diyafram nefesini kullanmaları konusunda 1'i (% 7) 'tamamen',

1'i (% 4) 'tamamen', 2'si (% 9) 'büyük ölçüde', 9'u (% 39) 'kısmen', 5'i (% 22) 'çok az' ve 6'sı (% 26) 'hiç' cevaplarını vererek bilgi düzeylerini belirtmişlerdir.

Bu bulgulara göre, klarnet öğrencilerinin yarısı klarnet eğitimi almaya başlamadan önce bilgilerinin olduğunu belirtmişlerdir. Konu hakkında hiç, bilgisinin olmadığını belirten öğrencilerinde olması konservatuvarlarda klarnet eğitiminin diyafram nefesi konusunda daha çok çalışılması durumunu da ortaya koymaktadır.

Tablo 6.2.2. Klarinet öğrencilerinin ilk dersten itibaren, diyafram nefesini, diyafram nefesini kullanmayı ve geliştirmeyi öğrenmeye yönelik bilgi düzeylerinin dağılımını gösterir tablo

Kademeler	Sayı	%
Tamamen	10	44
Büyük ölçüde	7	30
Kısmen	5	22
Çok az	1	4
Hiç	-	-
Toplam	23	100

Tablomuzda da görüldüğü gibi klarinet öğrencilerinin, diyafram nefesini, diyafram nefesini kullanmayı ve geliştirmeyi öğrenmeye yönelik, ilk derslerden itibaren 10'u (% 44) 'tamamen', 7'si (% 30) 'büyük ölçüde', 5'i (% 22) 'kısmen', 1'i (% 4) 'çok az' cevaplarını vererek bilgi düzeylerini belirtmişlerdir.

Bu bulgular, klarinet öğrencilerinin çoğunluğunun kısmen ve yukarısında cevap vererek diyafram nefesi konusunda genel bilgileri ilk derslerden itibaren öğrendiklerini göstermektedir. Bu konunun enstrüman çalmada ne kadar önem taşıdığını göz önünde bulundurursak, öğrencilerin çoğunun bu konu hakkında bilgilendirilmesi, klarinet eğitimi açısından olumlu bir gelişme olarak görülmektedir.

Tablo 6.2.3. Klarinet öğrencilerinin öğretmenleri ile diyafram kasını geliştirmeye yönelik egzersiz yapma derecelerinin dağılımını gösterir tablo

Kademeler	Sayı	%
Tamamen	9	39
Büyük ölçüde	6	26
Kısmen	3	13
Çok az	4	18
Hiç	1	4
Toplam	23	100

Tabloda da görüldüğü gibi klarinet öğrencilerinin, klarinet dersi öğretmenleri ile diyafram kasını geliştirmeye yönelik egzersizler 9'u (% 39) 'tamamen', 6'sı (% 26) 'büyük ölçüde', 3'ü (% 13) 'kısmen', 4'ü (% 18) 'çok az' yaptıkları ve 1'i (% 4) 'hiç' yapmadıkları cevaplarını vermişlerdir.

Bu bulgular, klarnet öğrencilerinin çoğunluğunun kısmen ve üstünde klarnet dersi öğretmeniyle diyafram kasını geliştirici egzersizleri yaptıklarını, kalan bölümünün ise egzersiz yapmadığını göstermektedir. Öğretmenlerin, öğrencilerinin bu tür egzersizlerin, enstrümanların icraları konusunda ne kadar önemli olduğunun bilincinde olmaları ve egzersizlerin yoğunlaştırılması ile mümkün olacaktır.

Tablo 6.2.4. Klarnet öğrencilerinin, öğretmenlerinin vücuda doğru nefes alımını uygulamalı olarak gösterdiğinin dağılımını gösterir tablo

Kademeler	Sayı	%
Tamamen	15	65
Büyük ölçüde	4	17
Kısmen	3	13
Çok az	1	4
Hiç	-	-
Toplam	23	100

Tabloda da görüldüğü gibi klarnet öğrencilerinin, öğretmenlerinin vücuda doğru nefes alımını uygulamalı olarak gösterdiğini 15'i (% 65) 'tamamen', 4'ü (% 17) 'büyük ölçüde', 3'ü (% 13) 'kısmen', 1'i (% 4) 'çok az' olarak belirtmişlerdir.

Bu bulgular, klarnet öğrencilerinin çoğunun kısmen ve üstünde, klarnet öğretmenlerinin kendilerinin de uygulamaları yoluyla vücuda doğru nefes alınmasını öğrendiklerini, diğer bölümünün ise çok az bu konuyu öğrendiklerini göstermektedir. Öğrencilerin eğitimleri sırasında, öğretmenin vücuda doğru nefes alımını uygulamalı olarak göstermesi klarnet eğitimi açısından olumlu bir göstergedir.

Tablo 6.2.5. Klarnet öğretmenlerinin, öğrencilerine diyafram nefesi kullanmanın klarnette yol açacağı olumlu değişiklikleri çalarak gösterdiğinin dağılımını gösterir tablo

Kademeler	Sayı	%
Tamamen	13	57
Büyük ölçüde	5	22
Kısmen	3	13
Çok az	1	4
Hiç	1	4
Toplam	23	100

Tabloda da görüldüğü gibi klarnet öğretmenlerinin, öğrencilerine diyafram nefesi kullanmanın klarnette yol açacağı olumlu değişiklikleri çalarak gösterdiğini 13'ü (% 57) 'tamamen', 5'i (% 22) 'büyük ölçüde', 3'ü (% 13) 'kısmen', 1'i (% 4) 'çok az' ve 1'i (% 4) 'hiç' olarak belirtmişlerdir.

Bu bulgular, klarnet öğrencilerinin % 92'sinin kısmen ve üstünde öğretmenleri tarafından diyafram nefesi kullanmanın klarnette yol açacağı olumlu değişiklikleri öğretmenlerinin uygulamalı olarak gösterdiklerini ve kendilerinin gözlemlediklerini göstermektedir. Klarnet eğitimcilerinin bu tür olumlu iz bırakacak öğretileri uygulamalı olarak göstermeleri, öğrencilerin konuyu daha iyi kavramaları bakımından çok büyük önem taşımaktadır.

Tablo 6.2.6. Klarnet öğrencilerinin, öğretmenlerinin diyafram nefesini etkili kullandığını düşünme derecelerini gösterir tablo

Kademeler	Sayı	%
Tamamen	15	66
Büyük ölçüde	6	26
Kısmen	1	4
Çok az	-	-
Hiç	1	4
Toplam	23	100

Tablomuzda da görüldüğü gibi klarnet öğrencilerinin, 15'i (% 66) 'tamamen', 6'sı (% 26) 'büyük ölçüde', 1'i (% 4) 'kısmen', cevabını vererek öğretmenlerinin diyafram nefesini etkili kullandığını düşündüklerini belirtmişlerdir.

Bu bulgular; öğrencilerin, klarnet öğretmenlerinin konularında hâkim olduklarını düşünmeleri ve öğrencileri üzerinde olumlu izlenimler bırakmaları açısından önem taşımaktadır.

Tablo 6.2.7. Klarnet öğrencilerinin klarnette güzel, doğru ve etkili bir ton elde etmek için diyafram nefesi kullanmanın gerekliliğine katılma derecelerini gösterir tablo

Kademeler	Sayı	%
Tamamen	11	48
Büyük ölçüde	10	43
Kısmen	2	9
Çok az	-	-
Hiç	-	-
Toplam	23	100

Tablomuzda da görüldüğü gibi klarnet öğrencilerinin klarnette güzel, doğru ve etkili bir ton elde etmek için 11’i (% 48) ‘tamamen’, 10’u (% 43) ‘büyük ölçüde’, 2’si (% 9) ‘kısmen’, cevaplarını vererek diyafram nefesi kullanmanın gerekliliğine katıldıklarını belirtmişlerdir.

Bu bulgular, klarnet öğrencilerinin tamamının klarnette güzel ve etkili bir ton elde edebilmek için diyafram nefesi kullanmanın gerekliliğine katıldıklarını göstermiştir. Bu da klarnet eğitimleri sırasında bu konulara daha dikkatli yaklaşacakları ve daha önem verecekleri sonucunu çıkarmaktadır.

Tablo 6.2.8. Klarnet öğrencilerinin klarnet üflemeğe başlamadan önce enstrümanlız nefes açma egzersizleri yapma derecelerini gösterir tablo

Kademeler	Sayı	%
Tamamen	2	9
Büyük ölçüde	1	4
Kısmen	6	26
Çok az	9	39
Hiç	5	22
Toplam	23	100

Tabloda da görüldüğü gibi klarnet öğrencilerinin, öğrencilerinin klarnet üflemeğe başlamadan önce enstrümanlız nefes açma egzersizleri 2’si (% 9) ‘tamamen’, 1’i (% 4) ‘büyük ölçüde’, 6’sı (% 26) ‘kısmen’, 9’u (% 39) ‘çok az’ yaptıkları ve 5’i (% 22) ‘hiç’ yapmadıkları cevaplarını vermişlerdir.

Bu bulgular, klarnet öğrencilerinin neredeyse yarısının klarnet üflemeğe başlamadan önce, çalgıslz olarak nefes açma egzersizleri yapmadıklarını

göstermektedir. Enstrüman çalmaya başlamadan önce diyafram nefesinin ne kadar önemli olduğunu düşünürsek bu oranın öğrenciler açısından pekte olumlu sonuçlar oluşturmayacağı bir gerçektir.

Tablo 6.2.9. Klarnet öğrencilerinin klarnet üflemeye başlamadan önce enstrümansız nefes açma egzersizlerinin, çalışmaları olumlu etkilediğini düşünme dereceleri gösterir tablo

Kademeler	Sayı	%
Tamamen	6	26
Büyük ölçüde	7	30
Kısmen	5	22
Çok az	3	13
Hiç	2	9
Toplam	23	100

Tabloda da görüldüğü gibi klarnet öğrencilerinin, klarnet üflemeye başlamadan önce çalgısız nefes açma egzersizlerinin 6'sı (% 26) 'tamamen', 7'si (% 30) 'büyük ölçüde', 5'i (% 22) 'kısmen', 3'ü (% 13) 'çok az' ve 2'si (% 9) 'hiç' cevaplarını vererek çalışmaları olumlu etkilediğini düşündükleri görülmektedir.

Bu bulgular, klarnet öğrencilerinin % 78'inin klarnet üflemeye başlamadan önce yapılan çalgısız nefes açma egzersizlerinin, çalışmaları olumlu etkileyeceğini düşündüklerini göstermektedir. Öğrencilerin çoğunluğunun bu çalışmaların yararlı olduğu konusunda bilgili olmaları, klarnet eğitimi açısından çok olumlu ve önemlidir.

Tablo 6.2.10. Klarnet öğrencilerinin klarnet çalarken vücutlarının kasılmadığını ve rahat bir şekilde üfleyebildiklerini düşünme dereceleri gösterir tablo

Kademeler	Sayı	%
Tamamen	9	39
Büyük ölçüde	5	22
Kısmen	8	35
Çok az	-	-
Hiç	1	4
Toplam	23	100

Tablomuzda klarnet öğrencilerinin, klarnet çalarken vücutlarının kasılmadığını ve rahat üfleyebildiklerini düşünen 9 (% 39) ‘tamamen’, 5 (% 22) ‘büyük ölçüde’, 8 (% 35) ‘kısmen’, 1 (% 4) ‘hiç’ öğrenci olduğu görülmektedir.

Bu bulgular klarnet öğrencilerinin % 96’sının klarnet çalarken vücutlarının kasılmadığını ve rahat bir şekilde üfleyebildiklerini göstermektedir. Çoğunluğunun bu şekilde düşünmesi klarnet eğitimi açısından çok önemlidir.

Tablo 6.2.11. Klarnet öğrencilerinin klarnet çalışmalarında nefes alırken omuzlarının yükselme derecelerini gösterir tablo

Kademeler	Sayı	%
Tamamen	-	-
Büyük ölçüde	2	9
Kısmen	3	13
Çok az	7	30
Hiç	11	48
Toplam	23	100

Tablomuzda klarnet öğrencilerinin, klarnet çalışmalarında nefeslerini alırken 2’sinin (% 9) ‘büyük ölçüde’ 3’ünün (% 13) ‘kısmen’ ve 7’sinin (% 30) omuzlarını yükselttikleri 11’inin (% 48) ‘hiç’ yükseltmediği görülmektedir.

Bu bulgular, klarnet öğrencilerinin, klarnet çalışmalarında nefes alırken % 52’sinin omuzlarının yükseldiğini, % 48’lik bölümünün ise hiç yükselmediğini göstermektedir. Bu da öğrencilerin çoğunun diyafram nefesini az ve büyük ölçüde oranları arasında kullandıklarının bir göstergesidir.

Tablo 6.2.12. Klarnet öğrencilerinin klarnet çalışmalarında nefeslerini alırken karın çevrelerinin şişme derecelerini gösterir tablo

Kademeler	Sayı	%
Tamamen	8	35
Büyük ölçüde	12	52
Kısmen	3	13
Çok az	-	-
Hiç	-	-
Toplam	23	100

Tablomuzda görüldüğü gibi klarnet öğrencilerinin, klarnet çalışmalarında nefeslerini alırlarken 8'inin (% 35) 'tamamen', 12'sinin (% 52) 'büyük ölçüde' 3'ünün (% 13) 'kısmen' karın çevrelerinin şiştiği görülmektedir.

Bu bulgular, klarnet öğrencilerinin çoğunun kısmen ve üstünde, klarnet çalışmalarında nefes alırken karın çevrelerinin şiştiği görülmektedir. Klarnet öğrencilerinin çoğunluğun karın çevrelerinin şiştiğini belirtmesi klarnet eğitimi için önemli ve olumlu bir göstergedir.

Tablo 6.2.13. Klarnet öğrencilerinin klarnet çalışmalarında vücutlarına aldıkları nefesi kontrollü olarak kullandıklarını düşünme derecelerini gösterir tablo

Kademeler	Sayı	%
Tamamen	8	35
Büyük ölçüde	6	26
Kısmen	8	35
Çok az	1	4
Hiç	-	-
Toplam	23	100

Tablomuzda klarnet öğrencilerinin, klarnet çalışmalarında vücutlarına aldıkları nefesi 8'inin (% 35) 'tamamen', 6'sının (% 26) 'büyük ölçüde' 8'inin (% 35) 'kısmen', 1'inin (% 4) 'çok az' kontrollü kullandıkları görülmektedir.

Bu bulgular, klarnet öğrencilerinin büyük çoğunluğunun kısmen ve üstünde vücutlarına aldıkları nefesi kontrollü olarak kullandıklarını, diğer kısmının ise çok az kontrollü olarak kullandıklarını göstermektedir. Kısmen şıkkını işaretleyen öğrencilerin sayısı ile tamamen ve büyük ölçüde kısmını işaretleyenlerin eşitliği düşündürücüdür. Durum olumsuz değildir ancak daha olumlu olması klarnet eğitimi için çok daha büyük bir olumluluk yaratacaktır.

Tablo 6.2.14. Klarnet öğrencilerinin staccato yaparken diyafram nefesinin kullanılmasının gerekliliğini gösterir tablo

Kademeler	Sayı	%
Tamamen	6	26
Büyük ölçüde	9	39
Kısmen	2	9
Çok az	2	9
Hiç	4	17
Toplam	23	100

Tablomuzda klarnet öğrencilerinin, staccato yaparken diyafram nefesinin kullanılmasının 6'sı (% 26) 'tamamen', 9'u (% 39) 'büyük ölçüde', 2'si (% 9) 'kısmen' yine 2'si (% 9) 'çok az' gerekli olduğunu, 4'ü (% 17) ise hiç gerekli olmadığını düşündüklerini belirtmişlerdir.

Bu bulgular, klarnet öğrencilerinin % 83'ünün staccato yaparken diyafram nefesinin gerekliliği konusunda hemfikir olduklarını, kalan % 17'lik bölümünün ise staccato yaparken diyafram nefesine gerek olmadığını göstermektedir. Klarnet öğrencilerin çoğunluğunun bu konunun gerekliliğine inanmalarının önemi büyüktür ve kendileri için olumlu bir gelişmedir.

Tablo 6.2.15. Klarnet öğrencilerinin tiz notaların çalınmasında diyafram nefesinin kullanılmasının gerekliliğini gösterir tablo

Kademeler	Sayı	%
Tamamen	12	53
Büyük ölçüde	8	35
Kısmen	1	4
Çok az	1	4
Hiç	1	4
Toplam	23	100

Tablomuzda klarnet öğrencilerinin tiz notaların çalınmasında diyafram nefesinin kullanılmasının gerekliliğine 12'si (% 53) 'tamamen', 8'i (% 35) 'büyük ölçüde', 1'i (% 4) 'kısmen', 1'i (% 4) 'çok az' inandıklarını ve 1'i (% 4) cevabını vererek diyafram nefesi kullanmanın gerekliliğine inanmadığını göstermektedir.

Bu bulgular, klarnet öğrencilerinin tamamına yakının, klarnette tiz notaların çalınmasında diyafram nefesinin gerekliliğine inandıklarını göstermektedir. 1 öğrenci ise bu gerekliliğin olmadığını düşünmektedir. Klarnette tiz notaların çalınmasında diyafram nefesi, entonasyonun bozulmaması için verdiği destekle büyük öneme sahiptir. Öğrencilerin çoğunluğunun bu konuda, diyafram nefesinin gerekliliğine inandıklarından, durum klarnet eğitimi için çok olumlu bir durumdur.

Tablo 6.2.16. Klarnet öğrencilerinin crescendo ve decrescendo yaparken diyafram nefesinin kullanılmasının gerekliliğini gösterir tablo

Kademeler	Sayı	%
Tamamen	6	26
Büyük ölçüde	13	57
Kısmen	2	9
Çok az	1	4
Hiç	1	4
Toplam	23	100

Tablomuzda klarnet öğrencilerinin crescendo ve decrescendo yaparken diyafram nefesinin kullanılmasının gerekliliğine 6'sı (% 26) 'tamamen', 13'ü (% 57) 'büyük ölçüde', 2'si (% 9) 'kısmen', 1'i (% 4) 'çok az' inandıklarını ve 1'i (% 4) 'hiç' cevabını vererek crescendo ve decrescendo yaparken diyafram nefesi kullanmanın gerekliliğine inanmadığını göstermektedir.

Bu bulgular, klarnet öğrencilerinin çoğunluğunun crescendo ve decrescendo yaparken diyafram nefesi kullanmanın gerekliliğini bildiklerini göstermektedir. Klarnet çalmada, crescendo ve decrescendo yaparken diyafram nefesini kullanmak, bu konunun daha kolay kavranmasını sağlamaktadır. Klarnet eğitimi için, bu konunun çoğu öğrenci tarafından bilinmesi çok önemli ve olumlu bir durumu göstermektedir.

Tablo 6.2.17. Klarnet öğrencilerinin entonasyonun sağlanmasında diyafram nefesinin kullanılmasının gerekliliğini gösterir tablo

Kademeler	Sayı	%
Tamamen	11	48
Büyük ölçüde	6	26
Kısmen	6	26
Çok az	-	-
Hiç	-	-
Toplam	23	100

Tablomuz klarnet öğrencilerinin entonasyonun sağlanmasında diyafram nefesinin kullanılmasının gerekliliğine 11'i (% 48) 'tamamen', 6'sı (% 26) 'büyük ölçüde', 6'sı (% 26) 'kısmen' inandıklarını göstermektedir.

Bu bulgular, klarnet öğrencilerinin tamamının, kısmen ve üstünde, entonasyonun sağlanmasında diyafram nefesi kullanma gerekliliği duyduklarını göstermektedir. Entonasyonun sağlanması, klarnetin kendi içinde ses uyumunun olması için diyafram nefesi kullanmak, hava desteğini doğru uygulamak bakımından önemlidir. Klarnet öğrencilerinin tamamının bu konuda olumlu düşünmesi, klarnet eğitimi açısından önem taşımaktadır.

Tablo 6.2.18. Klarnet öğrencilerinin f ve ff notalarda diyafram nefesinin kullanılmasının gerekliliğini gösterir tablo

Kademeler	Sayı	%
Tamamen	13	57
Büyük ölçüde	8	34
Kısmen	2	9
Çok az	-	-
Hiç	-	-
Toplam	23	100

Tablomuz klarnet öğrencilerinin f ve ff notalarda diyafram nefesinin kullanılmasının gerekliliğine 13'ü (% 57) 'tamamen', 8'i (% 34) 'büyük ölçüde', ve 2'si (% 9) 'kısmen' inandıklarını göstermektedir.

Bu bulgular, klarnet öğrencilerinin tamamının f ve ff notalarda diyafram kullanılması gerektiğini düşündüklerini göstermektedir. f ve ff notalar yoğun diyafram nefesi desteği gerektiren nüanslardır. Bu sebeple tüm öğrencilerin aynı kanaatte olması eğitimleri açısından olumlu bir gereklilik arz etmektedir.

Tablo 6.2.19. Klarnet öğrencilerinin p ve pp notalarda diyafram nefesinin kullanılmasının gerekliliğini gösterir tablo

Kademeler	Sayı	%
Tamamen	9	39
Büyük ölçüde	6	26
Kısmen	5	22
Çok az	2	9
Hiç	1	4
Toplam	23	100

Tablomuz klarnet öğrencilerinin p ve pp notalarda diyafram nefesinin kullanılmasının gerekliliğine 9'u (% 39) 'tamamen', 6'sı (% 26) 'büyük ölçüde', ve 5'i (% 22) 'kısmen' inandıklarını göstermektedir.

Bu bulgular, klarnet öğrencilerinin çoğunluğunun p ve pp notalarda diyafram kullanılması gerektiğini düşündüklerini göstermektedir. p ve pp notaları diyafram nefesi desteği ile çalmak çok önemlidir. Bu sebeple çoğu öğrencilerin aynı şekilde düşünmeleri eğitimleri açısından önem teşkil etmektedir.

Tablo 6.2.20. Klarnet öğrencilerinin sfz ve aksan yaparken diyafram nefesinin kullanılmasının gerekliliğini gösterir tablo

Kademeler	Sayı	%
Tamamen	12	52
Büyük ölçüde	9	39
Kısmen	2	9
Çok az	-	-
Hiç	-	-
Toplam	23	100

Tablomuz klarnet öğrencilerinin sfz ve aksan yaparken diyafram nefesinin kullanılmasının gerekliliğine 12'si (% 52) 'tamamen', 9'u (% 39) 'büyük ölçüde', ve 2'si (% 9) 'kısmen' inandıklarını göstermektedir.

Bu bulgular, klarnet öğrencilerinin tamamının sfz ve aksan yaparken diyafram kullanma gerekliliği duyduklarını göstermektedir. Klarnetin ses güzelliğini ve entonasyonu bozmadan sfz ve aksan yapabilmek için, diyafram desteğini kullanmak gerekmektedir. Klarnet öğrencilerinin tamamının bu konuda diyafram gerekliliğinin inanmaları klarnet eğitimi için olumlu ve önemli bir durumu göstermektedir.

Tablo 6.2.21. Klarnet öğrencilerinin, klarnet çalarken doğru nefes tekniği kullanmamanın vücutta kasılmalara ve aşırı yorulmaya sebep olabileceğini düşünme düzeylerini gösterir tablo

Kademeler	Sayı	%
Tamamen	15	65
Büyük ölçüde	5	22
Kısmen	2	9
Çok az	-	-
Hiç	1	4
Toplam	23	100

Tablomuzda klarnet öğrencilerinin, klarnet çalarken doğru nefes tekniği kullanmamanın vücutta kasılmalara ve aşırı yorulmaya sebep olabileceğini düşünen 15 (% 65) ‘tamamen’, 5 (% 22) ‘büyük ölçüde’, ve 2’si (% 9) ‘kısmen’ öğrenci olduğu görülmektedir.

Bu bulgular, klarnet öğrencilerinin tamamına yakınının klarnet çalarken doğru nefes tekniği kullanmamanın vücutta kasılmalara ve aşırı yorulmaya sebep olabileceğini düşündüğünü göstermektedir. Klarnet eğitiminin en önemli konularından biri olduğuna inandığımız diyafram nefesinin, doğru nefes tekniği kullanımı ile daha rahat çalım sağlayacağına inanılması bu açıdan çok büyük önem taşımaktadır.

Tablo 6.2.22. Klarnet öğrencilerinin, klarneti üflerken boğazlarının kasıldığını, daraldığını ya da gerildiğini hissetme derecelerini gösterir tablo

Kademeler	Sayı	%
Tamamen	1	4
Büyük ölçüde	-	-
Kısmen	5	22
Çok az	8	35
Hiç	9	39
Toplam	23	100

Tabloda, klarnet öğrencilerinin 1’inin (% 4) ‘tamamen’, 5’inin (% 22) ‘kısmen’, 8’inin (% 35) ‘çok az’ klarnet üflerken boğazlarının kasıldığını, daraldığını ya da gerildiğini hissettikleri, 9’unun (% 39) ‘hiç’ bu hisleri yaşamadıkları görülmektedir.

Varılan bu sonuçla öğrencilerin üfleme teknikleri konusunda da yeterli bilgilere sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 6.2.23. Klarnet öğrencilerinin, kullandıkları ağızlığın diyafram nefesi kullanmayı olumlu ya da olumsuz etkilediğini düşünme derecelerini gösterir tablo

Kademeler	Sayı	%
Tamamen	7	31
Büyük ölçüde	4	17
Kısmen	2	9
Çok az	4	17
Hiç	6	26
Toplam	23	100

Tabloda, klarnet öğrencilerinin, kullandıkları ağızlığın 7'sinin (% 31) 'tamamen', 4'ünün (% 17) 'büyük ölçüde', 2'sinin (% 9) 'kısmen', 4'ünün (% 17) 'çok az' diyafram nefesi kullanmayı olumlu ya da olumsuz etkilediğini, 6'sının (% 26) ise 'hiç' etkilemediği görülmektedir.

Bu bulgular, klarnet öğrencilerinin çoğunluğunun, çok az ve daha üstünde, kullandıkları ağızlığın, diyafram nefesi kullanmayı olumlu ya da olumsuz etkilediğini düşündüklerini, diğer bölümünün ise hiç etkilenmediklerini düşündüklerini göstermektedir. Seçilecek olan ağızlığın, çalım güzelliğini de arttıracığı göz önünde bulundurularak, kaliteli olmasının önemli olacağı kanaati önem taşımaktadır. Öğrencilerin çoğunun da bu fikirde olmaları önemli bir bulgudur.

Tablo 6.2.24. Klarnet öğrencilerinin, diyafram nefesi tekniğini doğru kullanabildiklerini düşünme derecelerini gösterir tablo

Kademeler	Sayı	%
Tamamen	8	35
Büyük ölçüde	7	30
Kısmen	6	26
Çok az	2	9
Hiç	-	-
Toplam	23	100

Tabloda, klarnet öğrencilerinin 8'inin (% 35) 'tamamen', 7'sinin (% 30) 'büyük ölçüde', 6'sının (% 26) 'kısmen', 2'sinin (% 9) 'çok az' diyafram nefesi tekniğini doğru kullandıklarını düşündükleri görülmektedir.

Bu bulgular, klarnet öğrencilerinin tamamına yakınının kısmen ve büyük ölçüde, diyafram nefesi tekniğini doğru kullanabildiklerini düşündüklerini, diğer çok az bölümünün ise çok az kullanabildiklerini düşündüklerini göstermektedir. Çoğunluğunun bu tekniği kullanabildiğini düşünmesi, klarnet eğitimi için çok önemli ve olumlu bir durumdur.

7. SONUÇ ve ÖNERİLER

7.1. Sonuç

Bu çalışmada konservatuvarlarda, klarnet eğitimi gören öğrencilerin diyafram geliştirme tekniklerinin araştırılması konu alınmıştır. İstanbul'da bulunan Haliç Üniversitesi Konservatuvarı, İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı, İzmir'de bulunan Ege Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı, Afyon'da bulunan Kocatepe Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı, Ankara'da bulunan Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı, anket tekniklerine dayalı olarak ele alınmıştır.

Bu çalışma Türkiye'de bulunan konservatuvarlarda, eğitim gören klarnet bölümü öğrencilerinin diyafram geliştirme yöntemleri üzerine yapılan ilk çalışmadır. Yapılan tüm çalışmalarda olduğu gibi bazı eksikleri içermesi söz konusudur. Ancak kendi alanında bir ilki oluşturması açısından önem taşımaktadır.

Bu çalışma ile konservatuvarlarda eğitim gören klarnet bölümü öğrencilerin diyafram nefesi tekniklerini doğru kullanma ve geliştirip-geliştirmeme düzeyleri saptanmaya çalışılmıştır.

Yapılan anketler sonucunda 5 konservatuvardan toplam 23 klarnet öğrencisi ile görüşülmüştür. Bu anketlerin verdiği bulguların analizleri sonucunda; klarnet öğrencilerinin kişisel bilgilerine yönelik şu sonuçlar elde edilmiştir:

- Klarnet öğrencilerinin % 83'ü bay, % 17'si bayan öğrencilerden oluşmaktadır.
- Klarnet öğrencilerinin % 22'si lisans 1, yine % 22'si lisans 2, % 43'ü lisans 3 ve % 13'ü lisans 4 öğrencilerinden oluşmaktadır.
- Yine öğrencilerin % 52'si normal lise, % 9'u Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi, % 4'ü Anadolu Lisesi ve % 35'i konservatuvarların lise bölümü mezunudur.
- Öğrencilerin % 65'i lisans öncesi klarnet eğitimi almamış, % 35'i ise almıştır.
- Bu öğrencilerin % 74'ü klarneti alan çalgısı olarak kendi isteğiyle, % 26'sı ise öğretmenin tavsiyesi ile seçmiştir.

- Öğrencilerin % 74'ü Vandoren marka, % 4'ü Rico marka, % 22'si Barne marka kamış kullanmaktadır.

- Klarnet öğrencilerinin % 66'sı Vandoren marka ağızlık ve metal bilezik, % 4'ü Vandoren marka ağızlık ve deri bilezik, % 4'ü Buffet marka ağızlık ve metal bilezik, % 4'ü King marka ağızlık ve metal bilezik, % 4'ü Yamaha marka ağızlık ve metal bilezik, % 4'ü Prototip America marka ağızlık ve metal bilezik, % 4'ü Amati marka ağızlık ve metal bilezik kullanmaktadır.

- Klarnet öğrencilerinin; % 13 Amati marka, % 35 Buffet marka ve % 9'ar Gurnata ve King marka ve % 4'er ise Conductor, Klingson, Stagg ve % 22 Yamaha marka klarnet markalarını tercih ettiklerini göstermektedir.

Yine anketlerin verdiği bulguların analizleri sonucunda; klarnet öğrencilerinin klarnette diyafram nefesi ve diyafram nefesinin geliştirilmesi konusuna yönelik şu sonuçlar elde edilmiştir:

- Klarnet öğrencilerinin klarnet eğitimi almaya başlamadan önce diyafram nefesi kullanımı konusunda % 52'sinin kısmen ve üzerinde bilgiye sahip oldukları saptanmıştır.

- Öğrencilerin % 96'sı kısmen ve üzerinde ilk dersten itibaren, diyafram nefesini, diyafram nefesini kullanmayı ve geliştirmeyi öğrenmeye yönelik bilgileri öğrenmeye başladıkları görülmüştür.

- Öğrencilerin % 78'inin kısmen ve üzerinde, öğretmenleri ile diyafram kasını geliştirmeye yönelik egzersiz yaptıkları tespit edilmiştir.

- Öğretmenlerin, öğrencilerin % 96'sına kısmen ve üzerinde, vücuda doğru nefes alıma tekniğini uygulamalı olarak gösterdiği saptanmıştır.

- Klarnet öğretmenlerinin, diyafram nefesi kullanmanın klarnette yol açacağı olumlu değişiklikleri öğrencilerinin % 92'sine çalarak gösterdiği tespit edilmiştir.

- Klarnet öğrencilerinin % 96'sı öğretmenlerinin diyafram nefesini etkili bir şekilde kullandığını düşünmektedir.

- Öğrencilerin % 100'ü klarnette güzel, doğru ve etkili bir ton elde etmek için diyafram nefesi kullanmanın gerekliliğine katıldıkları saptanmıştır.

- Klarnet üflemeye başlamadan önce enstrümentsiz nefes açma egzersizlerini yapan öğrenciler % 39 oranındayken çok az ya da hiç yapmayanların oranı % 61'dir.

- Uygulama oranı düşük olsa da bu egzersizlerin çalışmaları yoğunlukla olumlu etkilediğini düşünenlerin % 78'lik büyük bir dilime sahip oldukları görülmüştür.

- Klarnet öğrencilerinin % 96'lık büyük bir kısmı, klarnet çalarken vücutlarının kasılmadığını ve rahat bir şekilde üfleyebildiklerini düşünmektedirler.

- Klarnet öğrencilerinin % 48'i nefes alırken omuzlarını hiç yükseltmezken ve % 52'sinin omuzlarını yükselttiği görülmüştür.

- Öğrencilerin tamamı çeşitli seviyelerde de olsa karın çevrelerinin nefes alma anlarında şiştiğine belirtmişlerdir.

- Yine öğrencilerin % 96'lık bir kısmının kısmen ve üzerinde klarnet çalışmalarında vücutlarına aldıkları nefesi kontrollü olarak kullandıklarını düşündükleri görülmüştür.

- Klarnet öğrencilerinin % 74'ü staccato yaparken, % 92'si tiz notalarda, crescendo ve decrescendo yaparken, % 100'ü entonasyonun sağlanmasında, % 100'ü f ve ff notaları çalmada, % 87'si p ve pp notaları çalmada, yine % 100'ü sfz ve aksan yaparken diyafram nefesini kullanma gereksinimi hissettikleri tespit edilmiştir.

- Klarnet öğrencilerinin, % 96'sı klarnet çalarken doğru nefes tekniği kullanmamanın vücutta kasılmalara ve aşırı yorulmaya sebep olabileceğini düşünmektedirler.

- Öğrencilerin % 26'sı klarnet çalarken boğazlarının kasıldığını, gerildiğini ya da daraldığını hissettiklerini belirtmişlerdir.

- Klarnet öğrencilerinin % 57'si kullandıkları ağızlığın diyafram nefesi kullanmayı olumlu ya da olumsuz etkilediğini düşünmektedirler.

- Klarnet öğrencilerinin % 91'i diyafram nefesi tekniğini doğru kullanabildiklerini düşünmektedirler.

Buraya kadar ortaya konan istatistiki sonuçlara göre; Klarnet öğrencilerin çoğunluğunun diyafram nefesi tekniğini doğru kullanma ve geliştirme konusunda bilgi sahibi oldukları fakat bu konunun uygulamaya dökülmesi kısmında sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin bu eksiklikleri öğretmenlerinin denetiminde daha fazla egzersiz ile giderebilecekleri bu çalışma ile ortaya konulmuştur.

Bu eksikliklerin öğretmenleri tarafından öğrencilere sağlayacağı faydaların önemi vurgulandığında, öğrencilerin konu hakkında daha dikkatli olacakları sonucuna varılmıştır.

Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı klarnet öğretim elemanı Ekrem ÖZTAN'IN, klarnet eğitimine yönelik görüşleri, diyafram nefesinin klarnette kullanılmasının zorunlu olduğu yönündedir. Öztan, klarnet eğitiminde öğrencilerin diyafram nefesi kullanmayı ilk derslerden itibaren öğrenmeleri gerektiği yönünde fikirlerini paylaşmıştır. Öğrencilerin, derslerde mutlaka gözle, nefes alma durumlarının kontrol edilmesi gerektiğini belirtmiştir ve diyafram nefesinin zamanla otomatik hale geleceğini belirtmiştir.

7.2. Öneriler

Bu araştırmanın sonucunda yapılan analizlerin doğrultusunda, Türkiye'deki konservatuvarlarda sürdürülen klarnet eğitiminde, klarnet öğrencilerinin diyafram nefeslerini geliştirmelerine yönelik şu önerileri sunulabiliriz:

1. Klarnet öğrencilerinin diyafram nefesini daha iyi kavramalarına yönelik öğretmenler tarafından konunun önemi ve sağlayacağı olumluluklarla ilgili daha detaylı bilgiler verilmelidir.

2. Klarnet öğrencilerinin enstrümanlarında güzel bir tona sahip olmalarının, vücutlarına doğru ve güçlü bir şekilde nefes almaları ile mümkün olacağı vurgulanmalıdır.

3. Klarnet eğitimcileri tarafından, kaliteli ağızlık ve klarnet kullanmayan öğrencilere, maddi olanakları çerçevesinde iyi ağızlıklar ve klarnet edinmeleri yönünde tavsiyelerde bulunulmalıdır. Yani kaliteli ağızlık ve klarnet kullanımında diyafram uyumu daha çabuk sağlanır ve daha kaliteli ton elde edilir.

4. Öğrencilere, klarnette rahat çalışma sahip olmaları sağlanmalı ve basit tonlarda yüksek teknik seviyesine ulaşmaları sağlanmalıdır.

5. Öğrencilere iyi bir icracı olabilmenin klarnette diyafram nefesinin geliştirilebilmesine yönelik çok çalışma gerektirdiği aşılmalıdır.

6. Öğrencilerin klarnete olan ilgi ve sevgilerinin artırılması için oda müziği grupları oluşturmalı ve konserler vermeye özendirilmelidir.

7. Öğrencilerin klarnette iyi bir icra stili oluşturmaya yönelik, dudak gücünü zorlamak yerine diyafram nefesi gücünü kullanmaları gerekliliği öğretilmelidir.

8. Klarnet eğitimcileri, öğrencilerin daha iyi bir nefes gücüne sahip olabilmeleri ve daha güçlü, güzel bir tona sahip olabilmeleri için; klarnet virtüözlerinin albümlerini ve videolarını dinlemelerini, izlemelerini önermelidirler.

9. Öğrencilerin omuzlarını yükseltmelerini engellemek için ayna karşısında omuzlarını kontrol ederek çalışma yapmaları önerilmelidir.

10. Diyafram nefesi konusunda teorik bilgiye sahip olan öğrencilerin, vücutlarında ve üfleyişlerinde bu bilgiyi pratiğe dökmeleri için; çalışma anlarında diyafram nefesi kullanmayı ve hatırlatıcı uyarıcı notları çalışmalarını esnasında sürekli görebilecekleri yerlere iliştiirmeleri önerilmelidir.

8. KAYNAKLAR

Büyük Larousse. (1986). (13.Cilt). İstanbul: Gelişim Yayınları.

Derleme Sözlüğü VI, (1972). Ankara: T.D.K. Yayınları.

Dural, T. (2007). *Yan Flüt Eğitiminde Diyafram Nefesinin Önemi ve Diyafram Nefesinin Türkiye’de Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlardaki Yan Flüt Dersi Öğretim Programlarındaki Yeri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi, Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı.

Eralp, N. (1999). “Osmanlı’da Mehter”- *Osmanlı*. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.

Fenmen, M. (1991). *Müzikçinin El Kitabı*. (4. Basım). Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Gazimihal, M. R. (1961). *Musiki Sözlüğü*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Gazimihal, M. R. (1955). *Türk Askeri Müzikleri Tarihi*. İstanbul: Maarif Basımevi.

Kartal, M. (2008). *Nefes Teknikleri-Nefesin Sihirli Gücü*. (1. Basım). İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Mimaroğlu, İ. (2006). *Müzik Tarihi*. (7. Baskı). İstanbul: Varlık Yayınları.

Nişanyan, S. (2004). *Sözlerin Soyağacı: Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü*. İstanbul: Adam Yay.

Öztunç A. (2005) *Üflemeli Çalgıların Anatomisi*. (1. Baskı). İstanbul: Bemol Müzik Yayınları.

Pino, D. (1980). *The Clarinet and Clarinet Playing*. (12. Edition). NewYork: Dover Publications Inc.

Salman, Y. (2006). *Klarinetin Mekanik Yapısı, Tarihsel Süreç İçerisindeki Gelişimi, Klarinet Repertuarındaki Bazı Önemli Resital Eserleri: C.Saint-Saens “Sonata”, F.Poulenc “Sonata”, C.Deubussy “Premiere Rhapsody” R.Schuman “Fantasiestück”*. İstanbul: Yüksek Lisans Tezi.

Say, A. (1995). *Müzik Tarihi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Sözer, V. (1996). *Müzik/Ansiklopedik Sözlük*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Uçan, A. (1994). *Müzik Eğitimi*. (1. Basım). Ankara: Müzik ansiklopedisi Yayınları.

TPBK. (2004). *Vücudunuz Ve Siz*. Ankara: Tübitak Popüler Bilim Kitapları.

9. EKLER

EK 1

GENEL AÇIKLAMALAR

Anketin niteliği ve cevaplandırılmasına ilişkin açıklama;

Bu anket Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Musikisi Bölümü'nde yapılmakta olan yüksek lisans tezi ile ilgili verilerin bir kısmını elde etmek amacıyla hazırlanmıştır.

Araştırma; klarnet öğrencilerinin diyafram kullanma düzeyleri ve geliştirme yöntemlerinin araştırılmasına ve irdelenmesine yönelik olarak hazırlanmıştır.

Anket, Konservatuarlardaki lisans ve yüksek lisans klarnet öğrencilerine yönelik olarak hazırlanmıştır.

Anket; seçmeli, doldurmalı ve açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Değerlendirme kolaylığı sağlaması amacıyla, soruların çoğunda beş kademeli dereceleme ölçeği kullanılmış ve seçenekler için ölçek değerleri “ Tamamen, Büyük Ölçüde, Kısmen, Çok Az, Hiç” olarak belirlenmiştir. Bu sorularda, size en uygun gelen seçeneğe ilişkin kutucuğın içine (x) işareti koyarak işaretlemeyi yapınız ve lütfen hiçbir soruyu cevapsız bırakmayınız.

Ankette elde edilen cevaplar yalnız bu araştırma için kullanılacak olup, anketi cevaplayanlara ilişkin her türlü bilgi gizli tutulacaktır.

İlginiz, yardımlarınız ve katkılarınız için şimdiden teşekkür eder, saygılar sunarım.

Araştırmacı
Hüseyin Demirçe

10. ÖZGEÇMİŞ

1986 yılında Eskişehir’de doğdu. İlk ve orta öğrenimini Eskişehir’de tamamladı. Piyano eğitimine Eskişehir Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi’nde Zöhrap ADIGÜZELZADE ile başladı. Dört yıl süren eğitiminden sonra, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Bölümü’nde Şehnaz ERTEM ile piyano eğitimine devam etti. Keman eğitimine Eskişehir Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi’nde Bender ÇELİKER ile başladı. İki yılın sonunda Ceren ŞEYHOĞLU ile viyola eğitimine devam etti. Klarnet eğitimine ise, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Bölümü’nde Fethi GÜNÇER ile devam etti.

Üniversitedeki öğrencilik yıllarında Ankara Üniversitesi bünyesinde faaliyet gösteren Şef Ahter DESTAN yönetimindeki Ankapella Korosu’nda üç yıl boyunca korist (Bas) olarak görev yaptı. Toplulukla Haziran 2006’da Fransa-Morvan festivalinde ve Ekim 2006’da İspanya-Tolosa festivallerinde görev aldı.

Klasik Batı Müziği eğitiminin yanı sıra Klarnet ile Türk Müziği icrasına kişisel çabalarıyla devam etmektedir.